

Nr 232.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen; given Stockholms slott den 24 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld:

Vid anmälan i statsrådet den 4 januari innevarande år av förslaget till reglering av utgifterna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1939/40 erinrade jag om de särskilda åtgärder, som i anledning av det under september 1938 rådande allvarliga internationella läget på dåvarande departementschefens föredragning den 22 september 1938 viddrogos av Kungl. Maj:t. Dessa åtgärder

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 232.

avsågo, förutom revidering och fullständigande av mobiliseringshandlingar och luftskyddsplaner samt kompletteringar av militära förråd, ett stärkande av den personella försvarsberedskapen. Efter att hava redogjort för de av dessa åtgärder uppkomna kostnaderna ävensom berört sättet för deras täckande, anförde jag vidare, att det icke då låte sig med tillförlitlighet bedöma i vad mån åtgärder av motsvarande eller liknande slag som de sålunda förliden höst påkallade skulle visa sig nödvändiga att vidtaga även under nästa budgetår. I avsaknad av hållpunkter för en prövning, huruvida och i så fall i vilken omfattning kostnader för dylika åtgärder kunde komma att yppa sig under nästa budgetår, ansåg jag mig icke böra i förslaget till reglering av utgifterna under fjärde huvudtiteln inberäkna några sådana kostnader. Den budgetära behandlingen av sådana kostnader borde upptagas till övervägande, om och när förhållandena så påkallade.

Emellertid hade under senare delen av år 1938 vissa muntliga överläggningar ägt rum mellan statsministern och dåvarande chefen för försvarsdepartementet samt chefen för försvarsstaben angående de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas till den personella beredskapens höjande. Dessa överläggningar resulterade i att chefen för försvarsstaben skulle, efter att hava inhämtat erforderliga uppgifter m. m. från försvarsgrenscheferna, avgiva tre olika förslag i förevarande hänseende, baserade på vissa angivna förutsättningar.

I anledning härav hava sedermera från *chefen för försvarsstaben* till mig avgivits tre särskilda förslag syftande till att mera permanent åstadkomma en större personell beredskap vid försvarsväsendets olika grenar än den som — om man frånser de förliden höst vidtagna speciella åtgärderna — står att vinna med de nuvarande betingelserna i fråga om manskapskontingenternas storlek, övningstidens längd och indelning, tillgången å befäl m. m. Dessa försvarsstabschefens förslag — vilka föregåtts av inom de särskilda försvarsgrensstaberna gjorda utredningar, som därifrån överlämnats till försvarsstaben — hava till mig överlämnats med tre särskilda skrivelser från chefen för försvarsstaben den 21 januari, den 8 februari och den 20 februari 1939.

I det följande kommer jag att benämna den utredning, som överlämnats med skrivelsen den 21 januari *Utredning I*, den som överlämnats med skrivelsen den 8 februari *Utredning II* och den som överlämnats med skrivelsen den 20 februari *Utredning III*. Jag skall tillåta mig att här lämna en kortfattad redogörelse för de tre utredningarnas huvudsakliga innehåll. Av diskretionsskäl kan naturligen redogörelsen till statsrådsprotokollet icke bliva helt uttömmande. Jag förutsätter emellertid, att riksdagens vederbörande utskott skall erhålla ytterligare upplysningar om utredningarnas innehåll genom de handlingar som komma att tillhandahållas utskottet.

Utredning I.

I fråga om *Utredning I* har försvarsstabschefen som utgångspunkt lagt den förutsättningen, att nuvarande fredstjänstgöringstid för värnpliktiga bibehålles, att den i värnpliktslagens § 24 stadgade s. k. kategoriklyvningen (d. v. s. vapenföra värnpliktigas uppdelning på linjetjänst och ersättnings-

reserv) alltjämt skall gälla samt att värnpliktiga tillhörande ersättningsreserven icke tagas i anspråk för vapentjänst.

Från dessa utgångspunkter har chefen för försvarsstaben undersökt förutsättningarna för att genom bildande av särskilda beredskapsförband vid *armén* tillgodose vissa angivna beredskapskrav i första hand vid luftvärnsartilleriet, på Gotland, i Skåne, i Stockholmstrakten och i Boden. Då tillgången på befäl och meniga endast undantagsvis kunde medgiva en inkallelse i två omgångar vid samma truppförband, förutsattes vid undersökningen, att där de geografiska förhållandena så medgäve två regementen växelvis skulle uppsätta ett beredskapsförband samt att inryckning i två omgångar till ett och samma regemente för organisering av beredskapsförband skulle ske endast i det fall att althernings icke kunde ifrågakomma. I bägge fallen erhöles den särskilda beredskapen en sammanlagd varaktighet av omkring fyra månader. Försvarsstabschefen ville emellertid från början framhålla, att altherningsystemet med fördelen att vara personalbesparande förenade en hel del olägenheter. Dessa olägenheter hänförde sig såväl till utbildningen av de värnpliktiga som till befälsutbildningen. Möjligheterna till utbildning i regementsförband kommo även att eftersättas vid de regementen, där 1:a tjänstgöringen måste förläggas till vintern. Det kunde även befaras, att rekryteringen kommo att försvåras vid dessa regementen.

Undersökningen om framkomligheten av detta system hade enligt försvarsstabschefen givit vid handen, att teoretiskt sett de angivna beredskapsförbanden — utom i fråga om luftvärnet — kunde uppsättas till önskvärd omfattning. Förutsättningen härför vore dock, i vad rörde infanteriet, dels att en så genomgripande bottenkrapning under vintern verkställdes vid de regementen, som icke skulle uppsätta beredskapsförband, att beredskap för allmän mobilisering vid dessa regementen icke längre föreläge, dels att en så väsentlig reducering av personalstyrkan vid samma regementen skedde, att utbildningen helt äventyrades, varmed ur total beredskapssynpunkt en försämring följde. För luftvärnet kommo dessutom att kvarstå ett avsevärt personalbehov, som icke kunde tillgodoses.

Då organiserandet av de ifrågasatta beredskapsförbanden sålunda under de angivna förutsättningarna icke läte sig göra, har försvarsstabschefen i fortsättningen av utredningen undersökt möjligheterna för att under samma förutsättningar uppsätta beredskapsförband av reducerad styrka. Denna undersökning har givit vid handen, att vissa reducerade förband, närmare angivna i en utredningen bifogad bilaga, skulle kunna uppsättas. De därmed förenade kostnaderna — hänförande sig till befälskommenderingar, ökade resekostnader för värnpliktiga, målflygningar m. m. — syntes icke komma att överstiga 500,000 kronor. Reduceringarna blevo dock i flertalet fall så väsentliga, att beredskapens värde blevo obetydligt. Vägdes de fördelar som vunnes genom dessa svaga beredskapsstyrkors organisering mot de olägenheter, som därmed följde på den totala beredskapens område, syntes fördelarna knappast kompensera olägenheterna. Beträffande luftvärnet vore dessutom att beakta, att även andra skäl än beredskapshänsyn motiverade en avsevärd kontingent-

ökning under de närmaste åren. Slutligen vore tiden för den ifrågasatta beredskapen otillräcklig, i det att den bleve för handen sammanlagt endast fyra månader.

I fråga om *marinen* har försvarsstabschefen i Utredning I framhållit, att marinens personella beredskap under de angivna förutsättningarna icke kunde förbättras på annat sätt än genom en omläggning av tjänstgöringstiden. Vid *flottan* kunde en sådan förbättring icke ernås, enär värnpliktskontingenten där redan i stort sett vore uppdelad på två omgångar. Vad beträffade *kustartilleriet* kunde under angivna förutsättningar beredskapsförband organiseras endast genom uppdelning av den nuvarande värnpliktskontingenten i omgångar, som inkallades till tjänstgöring under olika tidsperioder. Med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena kunde alternering mellan kustartilleriförbanden icke komma i fråga, utan värnpliktskontingenten måste uppdelas i omgångar vid samtliga kustartilleriets truppförband. Med en uppdelning av den nuvarande värnpliktskontingenten på två omgångar, kunde en viss beredskap upprätthållas under två månader längre tid än vad med endast en tjänstgöringsomgång vore möjligt. Detta vore i och för sig av betydande värde. Med hänsyn till de små värnpliktskontingenterna komme å andra sidan beredskapsförbanden under båda tjänstgöringsomgångarna att få en synnerligen begränsad omfattning. Beträffande tiden juli—augusti skulle i detta avseende inträda en avsevärd försvagning av beredskapen i jämförelse med nuvarande förhållanden. Det kunde ifrågasättas, huruvida den till tiden utsträckta beredskapen kunde anses uppväga sistnämnda nackdel, helst som en uppdelning av värnpliktskontingenten i tvenne omgångar komme att medföra avsevärda olägenheter ur utbildnings- och mobiliseringssynpunkter.

I fråga om *flygvapnet* innehåller Utredning I icke något förslag.

Utredning II.

Utredning II innehåller en undersökning av möjligheterna att organisera beredskapsförband (styrkor) under förutsättning, att de värnpliktigas tjänstgöringstid bibehålles oförändrad men att antingen kategoriklyvningen upphäves eller värnpliktiga tillhörande ersättningsreserven få tagas i anspråk för vapentjänst.

Vad först beträffar *armén* har denna utredning grundats på en av chefen för armén efter hemställan av chefen för försvarsstaben gjord preliminär undersökning rörande möjligheterna att under den angivna förutsättningen uppsätta vissa beredskapsförband, som av chefen för försvarsstaben angivits såsom önskvärda. Det av chefen för försvarsstaben skisserade sättet för beredskapens organiserande byggde på värnpliktsinryckning i två omgångar vid de regementen, som skulle organisera beredskapsförband. Därigenom skulle den avsedda beredskapen åstadkommas under sammanlagt omkring fyra månader av året, uppdelade på vår och höst, vilken tid vid behov kunde utökas genom kvarhållning av i tjänst varande värnpliktiga.

Den av chefen för armén sålunda verkställda undersökningen hade givit

till resultat, att den av chefen för försvarsstaben förutsatta beredskapsorganisationen under de angivna förutsättningarna icke vore möjlig att genomföra under vinterhalvåret, med mindre utbildningsorganisationen såväl sommar- som vintertid sönderbrötes. Detta sammanhänge främst därmed, att organiserandet av beredskapsförband vid infanteriet vintertid skulle kräva, dels att de regementen som skulle uppsätta beredskapsförband erhöles tillskott från vintergruppen vid andra regementen, vilka då skulle i det närmaste blottställas på personal, dels att i vissa fall delar av sommargruppens värnpliktiga måste överflyttas till vintergruppen, varigenom möjligheterna till effektiva övningar sommartid skulle nedsättas.

I anledning av vad chefen för armén sålunda anfört hade inom försvarsstaben undersökts i vad mån ett modifierat beredskapssystem skulle kunna tillämpas, varigenom de påtalade olägenheterna kunde undvikas. Detta system förutsatte, att — utom i vad rörde Gotland — delar av beredskapsförbanden organiserades vid skilda regementen för att sammanföras endast för kortare övningar. Systemet medförde självfallet ur beredskapssynpunkt den olägenheten, att de i beredskapsförbanden ingående delarna icke bleve så fast sammangjutna i förbandet som eljest kunde bliva fallet. Den sålunda inom försvarsstaben gjorda undersökningen hade givit till resultat, att under förutsättning att den befälsanskaffning kunde ske, som enligt en särskild undersökning befunnits erforderlig, beredskapsförband till den omfattning som ansetts nödvändig kunde organiseras under eftersommaren 1939 samt från och med hösten 1940 till och med våren 1942. Våren 1940 krävdes däremot särskilda åtgärder i form av inkallelse av äldre årsklasser till tre infanteriregementen, därest beredskapsförbanden denna tid skulle erhålla avsedd styrka. Den tid, varunder beredskap vid den förutsatta organisationen skulle förefinnas, skulle i genomsnitt uppgå till fyra månader av året (mitten av februari—mitten av april samt augusti—september). Svagheten med den förutsatta beredskapsorganisationen vore — förutom den värnpliktiga personalens korta utbildning — beredskapstidens ringa varaktighet. Därtill komme, att systemet icke kunde beräknas vidmakthållas längre än till våren 1942, enär efter denna tid för beredskapsförbandens organisering erforderliga tillskott av värnpliktiga icke längre kunde påräknas till följd av befolkningsminskningen, som då på allvar började göra sig gällande i fråga om i värnpliktsåldern inträdande årsklasser.

I fråga om möjligheterna att tillgodose befälsbehovet vid arméns beredskapsförband enligt förevarande alternativ hade de av chefen för armén utförda undersökningarna — vilka ägt rum under den förutsättningen, att de uppsatta förbanden borde vara fältstarka även i vad rörde antalet befäl — givit till resultat, att behovet av befäl så avsevärt överskred den påräkneliga tillgången, att det måste ifrågasättas, huruvida erforderligt befäl kunde anskaffas. På grund härav hade inom försvarsstaben prövats i vad mån en modifiering även i detta avseende kunde anses möjlig. Därvid hade ett sådant system syntts godtagbart, som innebure, att i vanliga fall endast det befäl

funnes vid beredskapsförbanden som erfordrades för utbildningen men att, innan förbanden toges i anspråk för verkliga beredskapsuppgifter, inkallelse skedde av reservbefäl m. fl. och av värnpliktigt befäl med stöd av § 28 värnpliktslagen. I avsikt att klarlägga möjligheterna att tillgodose befälsbehovet vid detta modifierade system hade inom försvarsstaben, med biträde av personal ur arméstaben, utredning verkstälts beträffande befälsbehovet med utgångspunkt från utbildningskraven. Det hade därvid, utom ifråga om luftvärnsartilleriet, visat sig, att bristen på officerare och underofficerare vore av så jämförelsevis ringa omfattning, att den borde kunna täckas genom viss begränsning av befälsutbildningen i förening med korttidsanställning av reservofficerare m. fl. I fråga om underbefälet åter måste en mycket omfattande korttidsanställning förutsättas, även om begränsning av underbefälsutbildningen skulle vidtagas trots därmed förenade olägenheter. Då möjligheterna till korttidsanställning av underbefäl vore en konjunkturfråga, kunde de icke på förhand överblickas. Att döma av de svårigheter, som förelegat att täcka befälsbehovet redan vid de innevarande vinter provisoriskt organiserade beredskapsförbanden, kunde befälsanskaffningen särskilt i fråga om underbefäl bliva svår att genomföra.

Vad beträffar befälsbehovet vid luftvärnsartilleriet syntes för utbildningens bedrivande och mobilisering av Stockholms luftvärn tillkomsten av ett luftvärnsförband i Stockholm nödvändig. Den kaderökning som erfordrades i anslutning till en sådan åtgärd uppginge till 2 regementsofficerare, 7 kaptener, 18 subalternofficerare, 25 underofficerare, 43 furirer, 41 konstaplar och 78 volontärer. Behovet av kaderökning vore vid luftvärnsartilleriet i motsats till vid infanteriet av permanent natur. Det borde därför täckas genom en utökning av luftvärnsartilleriets stater med nyssangivna antal beställningar. Beträffande möjligheterna att tillgodose detta ökade befälsbehov anförde chefen för försvarsstaben, att vakanser redan nu förefunnes i fråga om luftvärnsartilleriets officerare och underofficerare. Dessa beräknades dock intill den 1 januari 1940 bliva fyllda genom anställning och efterutbildning av officerare och underofficerare i reserven samt genom transport från andra artilleritruppförband. Den fortsatta kaderökningen ansåges i fråga om officerare och underofficerare möjlig genom transport från andra förband, genom anställning och utbildning av reservofficerare och i viss mån genom ökad nyrekrytering. I fråga om underbefälet ansåges det möjligt att tillgodose behovet genom ökad transport från andra förband i förening med utsträckt nyrekrytering.

De extra kostnader, som skulle följa med en beredskapsorganisation vid armén av den i Utredning II angivna art, sommanhånga närmast med det ökade antalet värnpliktiga samt vissa kaderökningar i anslutning därtill, befälskommenderingar till de regementen, vilka vintertid skulle organisera större förband än normalt, sammandragning av i beredskapsförband ur infanteriet ingående delar till övningar i bataljonsförband, målflygning för luftvärnsartilleriet även vintertid, tjänstgöringens ökade förläggning till den kallare årstiden m. m. Under förutsättning att erforderlig befälsanskaffning komme

att visa sig möjlig, skulle dessa extra kostnader enligt gjorda överslagsberäkningar komma att uppgå till för budgetåret 1939/40 omkring 4,000,000 kronor, för budgetåret 1940/41 omkring 7,000,000 kronor, för budgetåret 1941/42 omkring 6,800,000 kronor och för varje därefter följande budgetår till omkring 1,500,000 kronor.

Vad därefter beträffar *marinen* har chefen för försvarsstaben i Utredning II erinrat om att de i september 1938 företagna beredskapsåtgärderna inneburo kvarhållande av en del värnpliktiga, kvarhållande av viss stampersonal, som kontraktsevenligt eljest skulle hava avgått, förlängd sjöexpedition av rustade fartyg m. m. Dessa tillfälliga åtgärder borde även ifråga om *marinen* ersättas med beredskapsåtgärder av mera permanent natur, främst ökad fredsrustning av stridsfartyg och större beredskap vid kustartilleriet med härav följande personalinkallelser m. m. Genom chefens för *marinen* försorg hade vissa utredningar verkställtts angående sådana åtgärder enligt av chefen för försvarsstaben givna anvisningar. Sedan dessa utredningar ytterligare bearbetats inom försvarsstaben, framgå de på grund därav av chefen för försvarsstaben såsom önskvärda avsedda åtgärderna av det följande.

I fråga om *flottan* vore enligt försvarsstabschefens uppfattning de nuvarande begränsade fartygsrustningarna icke tillräckliga för den erforderliga marina beredskapen i fråga om neutralitets- och kuppskydd. Det borde eftersträvas, att så stor del som möjligt av för 1:a linjen (kustflottan) avsedda fartyg vore ständigt rustad och övad i fredstid. För att i viss utsträckning kunna öka beredskapen även i fråga om 2:a linjens fartyg borde dessutom depåsystemet utbyggas.

Av kustflottans stridsfartyg vore för närvarande rustade 2 pansarskepp, flygplankryssaren Gotland, 3 jagare, 5 undervattensbåtar; härtill komme i slutet av april 1 jagare, 1 undervattensbåt, 3 vedettbåtar, nyare, och 3 vedettbåtar, äldre. Det vore enligt försvarsstabschefens mening ur beredskapssynpunkt önskvärt, att samtliga tre nyare pansarskepp hölles rustade året runt. Med hänsyn till planerande arbeten å pansarskeppet Sverige kunde detta önskemål dock icke utan stora olägenheter tillgodoses under de närmaste åren. Minkryssaren Clas Fleming, som enligt nu gällande plan skulle vara rustad under sommarhalvåret, borde ur beredskapssynpunkt vara rustad även under vinterhalvåret. Med hänsyn till översyn, reparationer etc. kunde rustandet av samtliga 8 nyare jagare (sedan de två under byggnad färdigställtts) icke låta sig göra. Däremot vore ur beredskapssynpunkt en ökning av det under sommarhalvåret rustade antalet jagare (4) med 2 önskvärd och även möjlig. För att kunna hålla en viss minsvepningsberedskap för kustflottans räkning även under vinterhalvåret borde minst 2 vedettbåtar, nyare, hållas rustade under denna del av året. Det tillägg till nu gällande rustningsplan för kustflottan, som sålunda av försvarsstabschefen föresloges, utgjordes av 2 nyare jagare under sommarhalvåret samt 1 minkryssare och 2 nyare vedettbåtar under vinterhalvåret. Det beräknades, att antalet rustade fartyg successivt skulle kunna ökas från och med hösten 1939.

Fartygsdepåorganisationen, som avser att hålla ett visst antal jagare, under-

vattensbåtar och minsvepare under vård och försedda med viss starkt reducerad bemanning för utbildning, möjliggör i sin nuvarande omfattning ut-sändande av 1 jagare och 1 undervattensbåt från vardera depån i Stockholm, Karlskrona och Göteborg samt 2 minsvepare från de två sistnämnda depåerna. En utökning av denna organisation syntes enligt försvarsstabschefens mening nödvändig för att vissa av de behov som omedelbart göra sig gällande vid en uppkommande stormaktskonflikt skulle kunna tillgodoses. Till ostkustens fartygsdepå i Stockholm borde sålunda förläggas ett äldre pansarskepp med viss besättning, varjämte personaltillgången i Stockholms, Karlskronas och Göteborgs depåer i övrigt borde utökas, så att reducerade besättningar kunde avses för sammanlagt 5 jagare i stället för som nu 3, 4 undervattensbåtar i stället för 3 samt 8 minsvepare och vedettbåtar i stället för som nu 4. Genom en dylik ökning, som i större utsträckning berörde fartygsmaterielens beredskap än personalens, ökades möjligheterna att snabbt rusta de delar av kustflottan som icke vore fullbemannade i fred, och därjämte de viktigaste delarna av lokalstyrkorna.

För att kunna åstadkomma de föreslagna utvidgningarna av rustningsplanen och depåsystemet krävdes emellertid en icke obetydlig personalökning. Vid de beräkningar, som legat till grund för det följande förslaget om kaderökningar vid flottan, hade hänsyn tagits till att en viss ehuru begränsad tillgång funnes på reservofficerare. De underofficerare, flaggkorpraler och meniga, som nu handhava på sjöexpedition icke varande fartyg, hade reducerats i den mån fartygen enligt förslaget beräknats utgå på expedition eller förläggas i depå. Skolorna hade beräknats inskränkta till det minsta möjliga. Den kaderökning, som föresloges, innebure ett av chefen för marinen beräknat minimum för att möjliggöra ifrågavarande ökning av fartygsrustningarna. Den vore också begränsad till vad som kunde göra sig gällande under de närmaste åren.

Enligt de av chefen för marinen verkställda beräkningarna betingade de föreslagna utökningarna i rustningsplanen m. m. följande personalökning:

Sjöofficerare	29
Mariningenjörer	2
Intendenturofficerare	2
Underofficerare och flaggkorpraler	95
Korpraler och meniga	400
Värnpliktiga, två kontingenter	305.

I de sålunda angivna kaderökningarna äro inräknade de personalökningar, om vilka framställning redan gjorts i marinförvaltningens skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40.

Den sålunda föreslagna ökningen av flottans personalstater borde enligt chefens för marinen beräkningar ske enligt en viss angiven plan under de fem närmast kommande budgetåren. För budgetåret 1939/40 skulle ökningen enligt denna plan ske med 1 kommandör, 5 kaptener, 6 subalternofficerare, 1 löjtnant vid marinintendenturkåren, 2 flaggunderofficerare, 6 underofficerare av 2:a graden, 7 flaggkorpraler, 38 korpraler och 62 meniga. I för-

hållande till de kaderökningar som för flottans del redan föreslagits av marinförvaltningen i nyssnämnda skrivelse den 14 september 1938 innebär detta krav en utvidgning med allenast 2 flaggkorpraler, 23 korpraler och 37 meniga.

Vad slutligen beträffar kostnaderna för flottans del för de sålunda föreslagna beredskapsåtgärderna skulle dessa enligt av chefen för försvarsstaben framlagda överslagsberäkningar uppgå till — förutom kostnaderna för de kaderökningar, som redan föreslagits i marinförvaltningens skrivelse den 14 september 1938 — för budgetåret 1939/40 815,000 kronor, för budgetåret 1940/41 1,325,000 kronor, för budgetåret 1941/42 1,865,000 kronor, för budgetåret 1942/43 2,175,000 kronor och för budgetåret 1943/44 2,265,000 kronor.

Vad beträffar *kustartilleriet* innebära de såsom resultat av Utredning II framkomna kraven huvudsakligen större tillgång på värnpliktiga för ökning av den personella beredskapen vid de förband, vilka borde kunna organiseras omedelbart vid en konflikt. Kustartilleriet borde sålunda tillföras en ökad kontingent värnpliktiga med 250 man på våren och 500 man på hösten. Genom denna beredskap skulle ernås en bättre beredskap, särskilt under vinterhalvåret, då tidigare inga värnpliktiga inkallats. Sålunda kunde därigenom vissa beredskapsförband skapas även under vinterhalvåret.

Försvarsstabschefen har i fråga om kustartilleriet ytterligare anfört, att beredskapen otvivelaktigt skulle kunna höjas ännu mera genom ökning av kustartilleriets stampersonal, men då densamma befunno sig under planelig utvidgning, ansåge chefen för försvarsstaben icke lämpligt att nu ifrågasätta någon omfattande ytterligare ökning av kadrenna. Den ökning, som borde äga rum, inskränkte sig till 3 flaggkorpraler. Däremot bleve det nödvändigt för genomförandet av den beredskap, som kunde erhållas genom den ökade tilldelningen av värnpliktiga, att verkställa en snabbare uppsättning av kustartilleriets kadrer än som ursprungligen beräknats. Denna påskyndande uppsättning borde ske på det sätt, att för budgetåret 1939/40 antalet korpraler utökades med 40 i stället för av marinförvaltningen i dess skrivelse den 14 september 1938 begärda 20 och antalet meniga utökades med 70 i stället för av marinförvaltningen begärda 40. Då det kunde beräknas uppstå vissa svårigheter vid utbildningen av den tillkommande värnpliktskontingenten under vinterhalvåret måste befälspersonal från övergångsstat och reservpersonal inkallas. Det kunde ock framdeles bliva erforderligt att kustartilleriets stamkadrer ytterligare något ökades. Eventuellt förslag härom borde få avgivas med ledning av erfarenheterna från den nu pågående utbildningen.

De kostnader, som skulle föränledas av en med 750 man ökad värnpliktskontingent och inkallelse av viss reserv- och övergångsstatspersonal samt en utöver marinförvaltningens äskanden på nyss nämnt sätt ökad stamkader vid kustartilleriet beräknades uppgå till i runt tal 600,000 kronor under det första budgetåret och därefter omkring 510,000 kronor för år.

Utredning III.

Utredning III innehåller en undersökning rörande möjligheterna att organisera beredskapsförband (beredskapsstyrkor) under förutsättning av en ut-

ökad värnpliktstid samt ett upphävande av kategoriklyvningen (ersättningsreserven tillhörande värnpliktigas ianspråktagande för vapentjänst). Denna undersökning har tillgått så, att vid sidan av och utöver de undersökningar, som legat till grund för Utredning I och Utredning II, på framställning av chefen för försvarsstaben inom de särskilda försvarsgrensledningarna ytterligare utredningar verkställts, som till skillnad mot de föregående grundats på en utökning av tjänstgöringstiden. Dessa inom försvarsgrenarnas staber uppgjorda utredningar hava till mig överlämnats av chefen för försvarsstaben med skrivelse den 20 februari 1939. Vid varje sådan utredning har fogats en P. M. med de viktigare iakttagelser, vilka ur chefens för försvarsstaben synpunkt ansetts påkallade.

Vad då först beträffar *armén* sammanfattas de inom arméstaben gjorda undersökningarna i en från *chefen för armén den 6 februari 1939* till chefen för försvarsstaben avlåten skrivelse i ämnet. Som allmän utgångspunkt har chefen för armén därvid anført, att tjänstgöringstiden för de värnpliktiga borde möjliggöra en tillfredsställande utbildning samt att den enligt chefens för försvarsstaben anvisningar erforderliga personella minimiberedskapen skulle kunna upprätthållas, åtminstone under de närmaste åren. Beredskaps-tjänsten måste vidare kunna organiseras utan att föranleda större olägenheter för utbildningsarbetet i övrigt eller med hänsyn till mobiliseringsförhållandena.

I fråga om grundlinjerna för en från nyssberörda utgångspunkter reviderad härordning har chefen för armén ägnat närmare uppmärksamhet åt tre faktorer, nämligen *dels* frågan om tjänstgöringstidens längd och fördelning, *dels* frågan om värnpliktskontingentens ökning och fördelning och *dels* frågan om organisationsförändringar och kaderökningar.

Vad beträffar de värnpliktigas tjänstgöringstid har chefen för armén anført, att en tjänstgöringstid av 210 dagar vid samtliga truppslag ur utbildningssynpunkt måste anses såsom ett minimum för att kunna dana omedelbart efter mobilisering krigsdugliga truppförband. Denna tid borde i allmänhet vara fördelad på en första tjänstgöring om 180 dagar och en repetitionsövning om 30 dagar. Med hänsyn till de av chefen för försvarsstaben uppställda beredskapskraven samt behovet av vinterutbildning vid vissa förband borde därtill komma minst 30 dagar särskild beredskapsövning. Tjänstgöringstidens fördelning i detalj bleve varierande vid de olika truppförbanden och truppslagen, beroende på beredskapskraven samt utbildnings- och förläggningsförhållanden m. m. För infanteriets sommargrupp räknade chefen för armén med en första tjänstgöring året efter inskrivningsåret om 180 dagar (plus 15 dagars uppehåll) under tiden 15 mars—1 oktober. Därunder kunde man med hänsyn till utbildningens förlopp räkna med att de värnpliktiga fyllde vissa beredskapskrav under tiden 15 juni—1 oktober. En repetitionsövning skulle tillkomma under andra eller tredje året. Dessutom skulle sommargruppen under ettdera av nämnda år fullgöra en beredskapsövning om 30 dagar under tiden 15 mars—15 juni på olika tider vid olika regementen; där för sommargruppen viss vinterutbildning

äger rum, borde dock beredskapsövningen organiseras som vinterutbildning i 30 dagar under tiden 15 februari—15 mars. — Infanteriets vintergrupp föreslås av chefen för armén skola med början under inskrivningsåret fullgöra första tjänstgöring och beredskapsövning i en följd under 210 dagar (plus 15 dagars uppehåll) under tiden 1 november—15 juni, därvid beredskap kunde anses föreligga under tiden 15 mars—15 juni. Härtill skulle komma en repetitionsövning om 30 dagar under andra eller tredje året efter inskrivningsåret. — Reservunderbefäl borde utväljas bland de inryckande av såväl sommar- som vintergruppen och erhålla särskild utbildning men med samma tjänstgöringstid som övriga. Tjänstgöringstiden för studenter och likställda borde ökas med 40 dagar, varav 30 för beredskapsövning och 10 för att möjliggöra tidigare inryckning till första tjänstgöringen första året. Deras sammanlagda tjänstgöringstid skulle sålunda bli 300 dagar.

För att tillgodose de särskilda beredskapskrav vid infanteriet som av chefen för försvarsstaben uppställts — uppsättande av en bataljon m. m. vid vardera av fyra regementen å fastlandet samt vid Gotlands infanteriregemente ävensom att skyttekompani utöver befintliga förband vid Norrbottens infanteriregemente — skulle enligt chefens för armén förslag vissa närmare angivna åtgärder vidtagas, syftande till att åstadkomma den önskade beredskapen under tiden 15 mars—1 oktober. Dessa åtgärder skulle i huvudsak innebära följande. Under tiden 15 mars—15 juni skulle beredskapsregementets egen vintergrupp, utökad med ersättningsreservister, utgöra beredskapsförbandets stomme. Inom en grupp av tre regementen, däribland beredskapsregementet, skulle den erforderliga förstärkningen åstadkommas genom att 30 dagars beredskapstjänstgöring fullgöres av föregående års sommargrupp i tur och ordning mellan regementena. I början av varje sådan omgång, då beredskapsregementet icke självt helt ombesörjer beredskapen, skulle de beredskapstjänstgörande sammandragas under några dagar till beredskapsregementet för organisation och samövningar m. m. Förläggningen skulle i övrigt ske vid stamregementet. Vid Gotlands infanteriregemente ävensom vid Hälsinge regemente, vilket föreslagits som beredskapsförband, betingade de lokala förhållandena m. m. dock vissa avvikelser från det sålunda tänkta systemet. Under tiden 15 juni—1 oktober avsåges vid beredskapsregementena i tjänstgöring varande sommargrupp skola tagas i anspråk för beredskapsförbandens organisation. Förstärkning bleve dock erforderlig; denna förstärkning borde i allmänhet äga rum efter samma grunder som nyss sagts i fråga om beredskapen under tiden 15 mars—15 juni.

Vad beträffar artilleriet utom luftvärnet skulle enligt chefens för armén förslag sommar- och vintergruppernas tjänstgöring organiseras enligt samma grunder som föreslagits beträffande infanteriet. Sommargruppen skulle sålunda fullgöra beredskapsövning vid de truppförband, som skulle organisera beredskap. Dessa förband skulle vara Svea artilleriregemente, Wendes artilleriregemente, Smålands arméartilleriregemente samt Gotlands artillerikår. Det förutsattes därvid för tiden 15 mars—15 juni, att beredskapsförbandens stomme skulle utgöras av den egna vintergruppen, utökad med ersättningsreservister. Den erforderliga förstärkningen skulle erhållas genom

att föregående års sommargrupp inkallades till beredskapsövning om 30 dagar i tre omgångar. Vid Gotlands artillerikår, där tjänstgöring i en följd förut-sattes, skulle vintergruppen i stället förstärkas med ersättningsreservister. Under tiden 15 juni—1 oktober skulle den vid beredskapsregementena i tjänstgöring varande sommargruppen tagas i anspråk för beredskapsorganisa-tionen, därvid Gotlands artillerikårs kontingent skulle i erforderlig omfatt-ning utökas med ersättningsreservister.

I fråga om luftvärnsartilleriet innebär chefens för armén för-slag, att samtliga vanliga värnpliktiga skulle fullgöra första tjänstgöring och beredskapsövning i 210 dagar samt repetitionsövning i 30 dagar. De värn-pliktiga skulle organiseras på en vinter- och en sommargrupp, dock att för fältluftvärnet avsedda värnpliktiga endast skulle bilda sommargrupp. För beredskapstjänst avsedda värnpliktiga skulle fullgöra första tjänstgöringen med en utbildningsperiod om tre månader och en beredskapsperiod om fyra månader. Under beredskapsperioden (för vintergruppen 1 mars—1 juli och för sommargruppen 1 juli—1 november) skulle vissa angivna beredskapsför-band bemannas, nämligen ett inom södra militärområdet, ett inom östra mili-tärområdet, ett inom västra militärområdet och ett inom Övre Norrlands mili-tärområde.

För övriga truppslag än de nu nämnda förutsattes i chefens för armén förslag, att samtliga förband, som skola organisera beredskap, erhålla såväl sommar- som vintergrupp enligt för infanteriet angivna grunder. Där vintergruppen av utbildningshänsyn m. m. icke kan givas den omfattning som erfordras, skulle densamma förstärkas med föregående års sommargrupp, som sålunda skulle fullgöra beredskapsövning om 30 dagar i tre omgångar under tiden 15 mars—15 juni.

Chefen för armén övergår härefter i sin skrivelse till frågan om värn-pliktiskontingentens utökning och fördelning. Enligt det skisserade utbildnings- och beredskapssystemet skulle behovet av värnplik-tiga utöver nu utgående kontingenter uppgå till 920 man vid infanteriet, 700 man vid luftvärnsartilleriet och 250 man vid artilleriet i övrigt eller för hela armén 1,870 man. Den angivna ökningen vid luftvärnsartilleriet beräknas på följande sätt. Behovet av personal för de begärda beredskapsförbanden upp-går till 620 man i två omgångar, tillhopa sålunda 1,240 man. Härtill kommer, att vid varterdera av Karlsborgs och Östgöta luftvärnsregementen erfordras en inskrivningskontingent om 100 man utöver de beredskapstjänstgörande för att tillgodose personalbehovet för de under repetitionsövningarna önskvärda för-banden (fältluftvärnet). Sammanlagda behovet blir således (1,240 + 200 =) 1,440 man, vilket i förhållande till 1936 års organisation innebär en utvidgning av inskrivningskontingenten med 700 man. — Det överskott av vapenföra värnpliktiga utöver nu utgående kontingent, som skulle uppstå under åren 1940—1943 genom kategoriklyvningens upphävande skulle enligt chefens för armén förslag i första hand användas för att tillgodose de sålunda ökade kontingentbehoven och i övrigt enligt en närmare angiven plan fördelas på infanteriregementena.

De av chefen för armén i berörda skrivelse till chefen för försvarsstaben framlagda förslagen till nytt utbildnings- och beredskapssystem vid armén förutsätter emellertid vissa organisationsförändringar och kaderökningar. I fråga om tiden för den nya organisationens ikraftträdande framhålles, att beredskapstjänsten bör kunna vara organiserad från och med år 1940. Den utökade tjänstgöringstiden borde därför gälla för årsklass 1939. Även sommargruppen av årsklassen 1938 måste emellertid erhålla en med 30 dagar förlängd tjänstgöringstid (beredskapsövning) för att kunna förstärka vintergruppen 15 mars—16 juni 1940. Vintergruppens utökning med ersättningsreservister måste vidare ordnas genom provisoriska åtgärder. För tillgodoseende av det ökade befälsbehovet vore — trots förutsatt användning i största möjliga utsträckning av värnpliktigt underbefäl — vissa kaderökningar ofrånkomliga.

Vid de högre truppförband, där beredskapstjänstgöring skulle äga rum, måste ett minutöst planlägningsarbete verkställas för att året om sörja för att beredskapsorganisationen under rådande förhållanden kunde funktionera. För detta ändamål måste särskild personal vara tillgänglig. Chefen för armén föresloge därför, att vid en var av I., II. och IV. arméfördelningsstaberna samt vid militärbefälet på Gotland skulle inrättas en regimentsofficersbefattning för ändamålet. Dessa »beredskapsofficerare», vilka borde tillsättas allenast på förordnande, borde med hänsyn till de krav som måste ställas på dem vara överstelöjtnanter.

Vid infanteriet vore enligt chefens för armén åsikt närmast till hands liggande att tillgodose behovet av officerare och underofficerare genom att på lämpligt sätt till beredskapsförbanden inbeordra personal på övergångsstat, på reservstat och i reserven för fullgörande av obligatorisk tjänstgöringskyldighet. I övrigt nödgades man för tillgodoseende av behovet av aktiv personal under den månad särskild beredskapstjänstgöring äger rum genom utnyttjande till det yttersta av befintlig befälstillgång ordna tjänsten. Underbefälsbefattningar måste till övervägande del bestridas av värnpliktigt underbefäl. Förutsättningen härför vore, att vederbörlig årsgrupp av studenter och likställda samt underbefäl och fackmän fullgjorde beredskapsövning samtidigt med övriga värnpliktiga. Ett begränsat antal yrkesunderbefäl, som näppeligen kunde avstås från den samtidigt pågående soldatutbildningen, vore emellertid oundgängligen erforderligt. Staterna måste därför ökas med ett antal furirsbeställningar, vilket icke kunde sättas till lägre än tre per regemente. Därmed skulle för varje beredskapsbataljon kunna beräknas 9 fast anställda furirer, vilket måste anses vara ett absolut minimum.

I vad mån det för beredskapsförbanden vid artilleriet utom luftvärnet erforderliga befälsbehovet kunde fyllas med reservbefäl och värnpliktigt befäl, vore icke möjligt att med säkerhet bedöma. Efter vissa angivna grunder beräknade emellertid chefen för armén, att de kaderökningar vid artilleriet, som betingades av beredskapstjänsten under tiden 15 mars—15 juni samt av föreslagen ökad värnpliktskontingent vid Gotlands artillerikår,

uppginge till sammanlagt 6 kaptener, 9 subalternofficerare, 4 styckjunkare, 7 sergeanter, 50 furirer, 45 konstaplar och 50 volontärer.

Vad därefter beträffar luftvärnsartilleriet innehåller chefens för armén förslag, att för utbildning i viss utsträckning av beredskapsförbanden till östra och övre Norrlands militärområden samt för bemanning av beredskapsförbanden i östra militärområdet ett nytt luftvärnsförband bör uppsättas i Stockholm (A 11) med ett detachement i Boden, avsett för bemanning av beredskapsförbanden i övre Norrland. Utbildningen av beredskapsförbanden till västra och södra militärområdena samt andra omgångens beredskapsförband till östra och övre Norrlands militärområden föreslås skola förläggas till Karlsborgs och Östgöta luftvärnsregementen, medan bemanningen av dessa beredskapsförband förlägges till särskilda detachement ur nämnda regementen i Göteborg och Kristianstad (eventuellt Malmö) respektive till A 11 och till detachementet i Boden. De kaderökningar för luftvärnsartilleriets del, som betingas av den utvidgade organisationen, angivas av chefen för armén till 2 regementsofficerare, 7 kaptener, 13 löjtnanter, 5 fänrikar, 25 underofficerare, 43 furier och 41 konstaplar.

För övriga truppslag ha organisationsförändringar eller kaderökningar icke ansetts erforderliga.

En reviderad härordning enligt det av chefen för armén sålunda framlagda förslaget medgiver under vissa förutsättningar anordnande av den åskade beredskapen från och med den 15 mars 1940. Intill denna tidpunkt måste således särskilda åtgärder vidtagas. I denna fråga har chefen för armén i sin skrivelse uttalat, att den begärda beredskapen under övergångstiden icke kunde ernås med mindre äldre årsklasser inkallades i omgångar. En inkallelse i sju omgångar med en årsklass i varje omgång om en månad i sänder under månaderna maj, juni, juli, augusti, oktober och november 1939 samt tiden 15 januari—15 februari 1940 syntes ur olika synpunkter vara det lämpligaste. På grund av bristande befälstillgång och förläggningsutrymmen kunde dock en annan tidsfördelning än den angivna visa sig lämpligare vid vissa truppförband, särskilt beträffande luftvärnsartilleriet.

Den årliga kostnadsökningen vid genomförd revidering av härordningen enligt det framlagda förslaget har av chefen för armén enligt en särskild specifikation beräknats till sammanlagt 10,600,000 kronor. I engångskostnader för den föreslagna revideringen har chefen för armén beräknat ett belopp av 350,000 kronor, huvudsakligen hänförande sig till uppsättandet av A 11. Kostnaderna för den ifrågasatta inkallelsen av sju årsklasser i omgångar under budgetåret 1939/40 hava av chefen för armén beräknats till sammanlagt 21,460,000 kronor.

Chefen för försvarsstaben har i en vid chefens för armén skrivelse fogad P. M. i huvudsak anslutit sig till de av denne framlagda synpunkterna och förslagen i fråga om beredskapens ordnande.

I detta sammanhang får jag anmäla, att *chefen för armén* i skrivelse den 25 februari 1939 till mig inkommit med en utredning med förslag till revidering av 1936 års härordning. Över denna skrivelse har *chefen för försvarsstaben* den

3 mars 1939 avgivit utlåtande, däri han anför, att densamma i sak utgjorde ett utdrag ur och en omskrivning av den utredning angående förbättrad personell beredskap, som i överensstämmelse med av chefen för försvarsstaben angivna utgångspunkter av chefen för armén verkstälts och den 6 februari 1939 insänts till försvarsstaben. Denna utredning hade chefen för försvarsstaben den 20 februari 1939 med eget yttrande överlämnat till chefen för försvarsdepartementet tillsammans med motsvarande utredningar från cheferna för marinen och flygvapnet. Utöver vad som framginge av nämnda yttrande och av en chefs för försvarsstaben skrivelse den 28 februari 1939 angående försvarsberedskapens stärkande hade chefen för försvarsstaben intet att tillägga.

Beträffande *marinen* hava undersökningarna enligt Utredning III baserats på samma beredskapskrav som enligt Utredning II men under den förutsättningen, att tjänstgöringstiden utökades för flottans värnpliktiga i allmän tjänst till 340 dagar och i sjö- och stationstjänst till omkring 240 dagar samt att tjänstgöringstiden för kustartilleriets värnpliktiga i linjetjänst utökades till omkring 240 dagar med en eller två inkallelser årligen.

I fråga om *flottan* hava dessa undersökningar sammanfattats i en av chefen för marinen den 2 februari 1939 till chefen för försvarsstaben avläten skrivelse, vilken med den senares skrivelse den 20 februari 1939 till mig överlämnats. Efter en ingående motivering har chefen för marinen i nämnda skrivelse kommit till den slutsatsen, att en tjänstgöringstid för flottans värnpliktiga i allmän tjänst av 340 dagar, med inryckningen förlagd till omkring den 12 januari och utryckningen till omkring den 17 december bäst motsvarade beredskapskraven och övriga förhållanden, till vilka hänsyn borde tagas. Antalet flottan i allmän tjänst tilldelade värnpliktiga, vilka de senare åren inställt sig till tjänstgöring, hade uppgått till i medeltal 1225. Efter inryckningen minskades detta antal tämligen hastigt på grund av avgång av olika orsaker, så att vid utryckningen ett antal av 1,025 kunde beräknas kvarstå. Under förutsättning av den ökning av flottans stampersonal, som föreslagits i Utredning II, kunde det totala behovet av värnpliktiga för flottan angivas till lägst 1,600 och högst 1,900 man. Anledningarna till växlingar vore dels de ökade rustningarna av fartyg under sommarhalvåret, dels de vid vissa tider av året föreliggande behoven av personal för bemanning av isbrytare och sjömättningsfartyg m. m., dels slutligen det förhållandet, att stamrekryterna efter avslutade utbildningskurser i land under sitt första tjänsteår vid olika perioder vore tillgängliga för tjänstgöring i akterhandsbefattningar ombord, varifrån de dock för genomgående av vissa yrkesskolor måste borttagas. — Någon särskild kategori ersättningsreserv för flottan räknades icke med enligt detta alternativ. Däremot upptogs en kategori värnpliktiga i handräckningstjänst, förslagsvis 415 man uppdelad på två omgångar. — Beträffande de värnpliktiga, vilka från lantrullföringsområdena skulle tilldelas flottan i sjö- eller stations-tjänst, borde deras tjänstgöringstid icke utsträckas längre än till 210 dagar. Den erforderliga årskvoten av dessa värnpliktiga uppginge till 990 man. Dessa borde uppdelas på tre omgångar, nämligen en omgång för tiden 25 mars—25

oktober, en omgång för tiden 25 juli—25 februari och en omgång för tiden 1 oktober—1 maj.

I fråga om de värnpliktigas penningbidrag under tjänstgöringen har chefen för marinen uttalat den uppfattningen, att flottans värnpliktiga i allmän tjänst skulle för den tid de tjänstgjorde längre än flottans övriga värnpliktiga få bidraget ökat till 2 kronor om dagen. Enligt chefens för marinen förslag skulle detta högre penningbidrag således utgå från och med 211:e dagen. Merkostnaden härför, cirka 133,000 kronor, vore icke av väsentlig storleksordning. Chefen för marinen funne det emellertid vara med rimlighet och rättvisa förenligt, att den speciella yrkeskategori, av vilken flottan här hade behov och som finge påtaga sig väsentligt längre tjänstgöringstid än andra värnpliktiga i linjetjänst, härför erhöle viss ekonomisk gottgörelse. Slutligen har chefen för marinen ansett skäligt, att de värnpliktiga vid flottan i allmän tjänst, som finge sin tjänstgöringstid i fredstid utsträckt till 340 dagar, befrias från fullgörande av landstormsövning.

Beträffande flottan tilldelade värnpliktiga av kategorierna sjökaptener och styrmän samt studenter och likställda har chefen för marinen i sin utredning på anförda skäl stannat vid att föreslå, att deras utbildningstid borde utsträckas från nuvarande 280 dagar till 300 dagar.

För *kustartilleriets* del har den förevarande undersökningen verkställts av chefen för kustartilleriet, som sammanfattat resultaten därav i en den 11 januari 1939 dagtecknad, chefen för marinen tillställd promemoria. I denna promemoria hava de två alternativen med en respektive två inkallelseomgångar ingående undersökts. Det förstnämnda alternativet, med en inkallelseomgång, förutsätter enligt chefens för kustartilleriet mening en utökning av antalet värnpliktiga med 250 man för att kunna fylla de av chefen för försvarsstaben uppställda beredskapskraven. Första tjänstgöringen om 210 dagar borde förläggas till tiden 12 mars — 30 september. Detta innebure, att en viss beredskap kunde upprätthållas under tiden mitten av maj — slutet av september. För utbildning av den ökade årskontingenten, för att fylla det ökade behovet av personal för utbildning på grund av tjänstgöringstidens förlängning och för inre tjänst samt för att kunna tillvarata den möjlighet till ökad beredskap, som den ökade tillgången på värnpliktiga erbjöde, erfordrades enligt chefen för kustartilleriet en kaderökning av minst 3 officerare, 5 underofficerare, 5 flaggkorpraler, 20 korpraler och 30 meniga. Ökningen av antalet beställningar för officerare borde taga sin början senast omkring år 1942, vilket innebure, att antalet kadetter år 1939 borde ökas. Tills vidare finge behovet av officerare hjälpligt fyllas genom inkallande av reservpersonal. Ökningen av antalet underofficersbeställningar borde däremot upptagas i staten redan från och med nästa budgetår. Kostnaderna för genomförande av alternativet med en inkallelse hava av chefen för kustartilleriet för budgetåret 1939/40 beräknats till sammanlagt cirka 730,000 kronor, varav 170,000 kronor belöpa på engångskostnader för uppförande av vissa baracker på Gotland. — Beträffande alternativet med två värnpliktsinkallelser har chefen för kustartilleriet i detta fall i sin P. M. räknat med en tjänstgöringstid

av 255 dagar för värnpliktiga i allmänhet och 300 dagar för studenter och likställda. Sommarkontingentens storlek har förutsatts vara densamma som i föregående alternativ, d. v. s. i förhållande till den nuvarande ökad med 250 man. Vinterkontingenten borde för att kunna upprätthålla samma beredskap året runt vara lika stor som sommarkontingenten. Då en sådan anordning emellertid skulle medföra behov av omfattande kaderökning m. m., hade förutsatts, att vinterkontingenten skulle uppgå till allenast 600 man. Behovet av kaderökningar bleve enligt detta alternativ minst 12 officerare, 20 underofficerare, 20 flaggkorpraler, 80 korpraler samt 120 meniga. Kostnaderna för budgetåret 1939/40 för genomförande av detta alternativ beräknas av chefen för kustartilleriet till cirka 1,850,000 kronor. Av nämnda summa åbelöper emellertid ett belopp av 170,000 kronor uppförande av baracker vid Gotlands kustartillerikår samt 340,000 kronor uppförande av exercishallar vid de tre kustartilleriförbanden.

Chefen för marinen har i förenämnda skrivelse till chefen för försvarsstaben den 2 februari 1939 i huvudsak anslutit sig till de av chefen för kustartilleriet i promemorian framförda synpunkterna, ehuru han ställt sig betänksam till de avsevärda årliga och engångskostnader, som bleve förknippade med en övergång till två inkallelser, detta särskilt i fråga om kostnaderna för den föreslagna utökningen av stampersonalen.

Chefen för försvarsstaben har i en den 20 februari 1939 dagtecknad promemoria yttrat sig över chefens för marinen till Utredning III hörande förslag till ordnande av flottans och kustartilleriets beredskap. I fråga om värnplikts-tidens utökning vid flottan har chefen för försvarsstaben i stort sett anslutit sig till chefens för marinen förslag. I fråga om kustartilleriet måste, om beredskapsläget skulle kunna erhålla önskvärd förbättring, tvenne inkallelse-omgångar anses erforderliga trots därav föranledda jämförelsevis höga kostnader.

I fråga om *flygvapnet* hava i Utredning III de gjorda undersökningarna sammanfattats i en inom flygstaben uppgjord »preliminär utredning rörande flygvapnets personella beredskap». I denna utredning anmäles, att utvecklingen sedan 1936 års försvarsbeslut föranlett flygvapnets myndigheter att påbörja en undersökning för att i detalj utreda vilka åtgärder som borde vidtagas för att höja den personella beredskapen vid flygvapnet. Denna undersökning, som beräknades bliva mycket omfattande och ingripande på olika områden, kunde icke bliva slutförd förrän senare. Emellertid borde vissa åtgärder redan nu vidtagas för att höja den personella beredskapen. Dessa åtgärder måste främst avse att tillgodose behovet av tekniskt kunnig och väl utbildad stampersonal. En förstärkning av flygvapnets officerskader kunde ske först år 1941 genom ökning av 1939—1941 års kadettskola. Om emellertid antalet kadetter i nämnda skola skulle kunna fyllas från innevarande års aspirantskola, syntes redan nu böra beslutas, att antalet kadetter för utbildning till officerare på stat skulle ökas från nu beräknade 30 till högst 45; av utbildningsskäl kunde det bliva nödvändigt att begränsa ökningen till 40. För att under den närmaste tiden stärka beredskapen återstode enligt chefens

för flygvapnet mening endast att till frivillig tjänstgöring inkalla reservofficerare och reservofficersaspiranter. Den erforderliga förstärkningen av staterna för underofficerare kunde icke heller ske förrän under budgetåret 1940/41. Vad beträffar manskapsstaterna hade utredningen visat, att det totala behovet av stammanskap vid fullt genomförd personalorganisation, d. v. s. under budgetåret 1940/41, avsevärt komme att överstiga det för nämnda budgetår beräknade antalet manskapsbeställningar. Undersökningen hade också givit vid handen, att utbildnings- och förläggningsförhållandena medgäve, att flygvapnet under budgetåret 1939/40 tillfördes ytterligare 170 manskapsbeställningar utöver de 875, som enligt flygförvaltningens medelsframställning för nämnda budgetår föreslagits skola besättas. Det vore således möjligt att redan instundande budgetår påbörja den förstärkning av manskapsstaterna, som ur beredskapssynpunkt befunnits nödvändig. Vad slutligen anginge den civilmilitära personalen beräknades möjligheter föreligga att under budgetåret 1939/40 nyrekrytera sammanlagt 18 hantverkare utöver dem som enligt 1938 års petita-skrivelse föreslagits skola tillkomma under nämnda budgetår. — Chefen för flygvapnet föresloge sålunda såsom en omedelbar åtgärd, att flygvapnets personalstater utökades under budgetåret 1939/40 — utöver vad tidigare föreslagits — med sammanlagt 170 meniga och 18 hantverkare. Vidare föresloges som omedelbar åtgärd, att för budgetåret 1939/40 anvisades ökade anslag för inkallande av reservpersonal till frivillig tjänstgöring, nämligen löjtnanter och fänrikar i sammanlagt 150 månader, reservofficersaspiranter, serjeanter, i sammanlagt 100 månader och reservofficersaspiranter, furirer, i sammanlagt 90 månader.

De ungefärliga kostnaderna under budgetåret 1939/40 för den föreslagna utökningen av personalstaterna, för reservpersonalens frivilliga tjänstgöring samt för viss omläggning av värnpliktsförhållandena, betingad av tjänstgöringstidens förlängning från 210 till 240 dagar, beräknades i chefens för flygvapnet undersökning till sammanlagt cirka 850,000 kronor.

Chefen för försvarsstaben har vid granskning av chefens för flygvapnet nysberörda förslag i stort sett lämnat detsamma sin anslutning.

Departementschefen.

Allmänna synpunkter.

De utredningar rörande förutsättningarna för ett stärkande av den personella beredskapen vid försvarsväsendet, som sålunda framlagts av chefen för försvarsstaben och de särskilda försvarsgrenarnas chefer, hava varit föremål för ingående överväganden inom försvarsdepartementet, vilka resulterat i det förslag till åtgärder i nyssnämnda riktning, vilket jag här går att framlägga.

Innan jag närmare redogör för förslaget detaljer, vill jag något uppehålla mig vid de synpunkter av mera allmän natur, som — förutom hänsyn av ekonomisk art — varit vägledande vid mitt bedömande av de föreliggande utredningarna.

Till att börja med vill jag därvid framhålla, att den tanke, varåt jag vid

framläggandet av årets statsverksproposition gav uttryck, nämligen att det icke vore uteslutet att särskilda åtgärder för den personella försvarsberedskapens stärkande kunde visa sig erforderliga jämväl under nästkommande budgetår, onekligen måste sägas hava understrukits av händelsernas utveckling. Det torde icke tarvas någon närmare motivering för att statsmakterna redan nu gå i författning om vidtagande av dylika åtgärder. Enär de ifrågasatta åtgärderna måste innebära en utökning av våra försvarsanstalter i förhållande till vad som synes erforderligt under lugnare tider, böra de i möjligaste mån erhålla en sådan karaktär, att en återgång till utgångsläget kan ske, om och när detta befinner lämpligt. På grund härav taga de av mig här förordade åtgärderna närmast sikte på nästkommande budgetår. Emellertid låter det sig icke göra att i alla hänseenden begränsa räckvidden av de ifrågasatta besluten till en dylik tidsrymd. I viss utsträckning har jag för att kunna vinna erforderlig beredskapseffekt funnit mig nödsakad förorda åtgärder, som innebära en mera permanent ökning av försvarsanstalterna.

Vid ett övervägande av vad som från nyssnämnda utgångspunkt främst bör komma ifråga för det föreliggande syftets ernående uppställer sig främst spørsmålet, huruledes kravet på beredskap i inskränkt mening — förmåga att möta en neutralitetskränkning eller ett kuppstatat angrepp — skall på bästa sätt tillgodoses. Därutinnan förhåller det sig tvivelsutan så, att medan lantstridskrafterna, fränsett luftvärnsartilleriet, i allmänhet torde kunna räkna på en viss förberedelsetid, innan de komma att tagas i anspråk för direkta stridsuppgifter, måste man för övriga delar av försvarsorganisationen principiellt eftersträva en beredskap, som efter ett ytterst kort tidsmoment kan bringas att övergå i ett stridstillstånd. Snabbhetskravet är med andra ord beträffande dessa delar mera påfallande. Ett uttryck för denna allmänna sats finner man också i det förhållandet, att enligt vår gällande försvarsorganisation flygvapnets fredsorganisation i stort sett sammanfaller med krigsorganisationen och att vissa delar av flottan anses ständigt böra hållas stridsrustade.

Det sagda leder till att enligt min mening de åtgärder, som i nu förevarande hänseende böra vidtagas i fråga om våra marin- och flygstridskrafter ävensom i fråga om luftvärnet, i främsta rummet böra taga sikte på att dessa stridskrafter i största möjliga utsträckning vid ett plötsligt uppkommande hot mot landets säkerhet omedelbart stå redo till ett effektivt ingripande i avvärjande syfte.

För flottans vidkommande framstår som ett av de främsta önskemålen i sådant hänseende att undanröja den påtagliga brist i de rustade styrkornas beredskap, som sammanhänger med det nuvarande systemet med två värnpliktsinkallelser per år. Detta system medför, att under en viss tid av året, vilken tid av organisatoriska skäl måste inträffa under sommarhalvåret, utbyte av värnpliktskontingenterna måste ske. Att detta är till stort men icke blott för övningarnas rätta bedrivande utan även för beredskapens effektivitet, ligger i öppen dag. Då jag icke kunnat finna någon annan utväg, som verkligen leder till det uppställda målet, anser jag mig böra föreslå, att tjänstgöringstiden i fred för flottans värnpliktiga i allmän tjänst, d. v. s. de vid sjömanshus inskrivna värnpliktiga, utsträcker till att omfatta i det när-

maste ett år. Därigenom utvinnes den stora fördelen, att fartygsbesättningarna kunna på ett helt annat sätt än nu sammanföras till en enhet, som icke brytes annat än vid det övningsuppehåll som gemenligen inträffar på högvintern. Denna förlängning av övningstiden innebär givetvis vissa ökade bördor för den kategori värnpliktiga, varom här är fråga — yrkessjömännen. Med hänsyn till att inom detta arbetsområde anställningsmöjligheterna äro i viss utsträckning säsongbetonade kan dock förväntas, att dessa bördor icke skola visa sig vara alltför stora. I övrigt gå de åtgärder, som föreslås för höjande av flottans beredskap, ut på att utöka antalet av de fartyg i kustflottan, som ständigt skola hållas rustade, ävensom att likaledes öka det antal fartyg, som hålles i den lägre beredskapsgrad, som s. k. depåförläggning innebär.

I fråga om kustartilleriet syfta de beredskapsåtgärder, som jag ämnar föreslå, till ett utsträckande av den tid, under vilken ett något så när stort antal batterier av olika slag kan vara försett med stridsbemanning. Med nuvarande värnpliktskontingent, inkallad i endast en omgång, blir denna tid förhållandevis kort. Jag föreslår därför, att kustartilleriet skall erhålla två värnpliktskontingenter, en för sommartjänstgöring och en för vintertjänstgöring. Den nuvarande sommarkontingenten föreslås dessutom utökad. Någon förlängning av övningstiden utöver den nuvarande finner jag däremot icke erforderlig för kustartilleriets värnpliktiga. En utökning av kustartilleriets fasta kader i den utsträckning, som de militära myndigheterna ifrågasatt, är jag ej heller beredd att nu förorda. Vad som i detta avseende nu göres, kommer att bli bestående för lång tid framåt. En dylik kaderökning förutsätter följaktligen även dubbla värnpliktsinkallelser för framtiden. Att utan mera ingående överväganden genomföra en dylik anordning synes mig icke möjligt. Efter några år sjunker den årliga värnpliktskontingenten så avsevärt, att den nätt och jämnt räcker för upprätthållande av 1936 års organisation. En utökning av tilldelningen av värnpliktiga åt ett håll kan måhända av denna anledning framtinga minskning å ett annat. Innan åtgärder vidtagas för att permanent öka antalet värnpliktiga vid en viss del av försvarsväsendet, torde därför mera ingående undersökningar om konsekvenserna vara erforderliga.

För flygvapnets del leda de anförda synpunkterna till en strävan att för höjande av stridsförbandens omedelbara effektivitet utöka det personalbestånd vid flottiljerna, varmed hittills räknats; detta har nämligen icke minst på grund av den snabba utvecklingen inom det tekniska området visat sig vara väl knappt. På grund av olika förhållanden låter sig emellertid en dylik utökning icke omedelbart göra i så stor utsträckning, som i och för sig vore önskvärd. Särskilt gäller detta officerskåren, vilken ju redan på grund av försvarsbeslutet befinner sig i en snabb tillväxt. De åtgärder, som här böra vidtagas, gå i stället ut på att genom utökning av kadettantalet säkerställa möjligheterna för en framtida utökning av officersbeståndet. Beträffande manskap och hantverkare föreligger emellertid redan nu möjlighet till en utökning av kadern utöver uppsättningsplanen, vilken utökning jag också kommer att föreslå. Värnpliktstjänstgöringens längd föreslår jag skola vara oförändrad.

Vad därefter beträffar luftvärnsartilleriet vill jag erinra om att de förliden höst beslutade provisoriska åtgärderna för stärkande av den personella beredskapen i främsta rummet syftade till att tillgodose behovet av utbildad personal för detta vapen. Vikten av att förse luftvärnsvapnet med tillräcklig personal framstår också som en angelägenhet av den största betydelse, liksom överhuvud utvecklingen inom detta område anses betinga en hög grad av beredskap. Jag kommer därför i det följande att föreslå förhållandevis vittgående åtgärder ifråga om luftvärnsförbandens beredskap. Dessa åtgärder innebära främst en avsevärd utvidgning av den för luftvärnsartilleriet avsedda värnpliktskontingenten. Denna utvidgning medgiver möjlighet till två inkallelseomgångar om året, vilket naturligen i hög grad bidrager till beredskapens höjande. Vidare föreslås anordnande av särskilda detachement av luftvärnsregementena på skilda platser i landet, bland andra Stockholm. Förslaget om att redan nu inrätta ett tredje luftvärnsartilleriförband anser jag mig däremot ej kunna tillstyrka. Den främsta anledningen härtill är densamma, som av mig förut angivits i fråga om kaderökningen vid kustartilleriet. Ett nytt truppförband erfordrar en bestående tilldelning av värnpliktig personal, något som kan ha sin inverkan på försvarsorganisationen i övrigt. Härtill kommer emellertid, att jag icke är beredd att nu taga ståndpunkt till förslaget, att luftvärnsartilleriets förstärkning skall ske genom upprättande av ett nytt självständigt förband. Förstärkningen i fråga avser det territoriella luftvärnet. Det bör därför enligt min mening som ett allvarligt alternativ övervägas, om icke i stället vid de artilleriförband, som äro fredsförlagda å de orter, för vilka det territoriella luftvärnet är avsett, särskilda luftvärnsavdelningar böra organiseras. Det är också min avsikt att inom närmaste tiden till fortsatt utredning upptaga frågan om förstärkning av luftvärnsartilleriets organisation jämte i samband därmed stående spörsmål.

Inledningsvis har jag givit uttryck åt den åsikten, att beredskapsåtgärderna vid armén utom luftvärnet icke i samma utsträckning som vid försvarsväsendet i övrigt behöva sikta till ett beredskapstillstånd, som omedelbart kan övergå till stridstillstånd, utan att man här i allmänhet måste kunna räkna med åtminstone någon förberedelsetid för övergång till ett sådant tillstånd. Detta får dock icke så tolkas som om jag skulle förmena, att det icke vore erforderligt att överhuvud hava några truppförband ur armén i beredskapstillstånd. Jag har endast velat understryka, att behov icke föreligger av att, såsom i fråga om förut berörda delar av försvarsväsendet, hava huvudparten av arméorganisationen i beredskap. Icke minst som stöd åt flygvapen, flotta, kustartilleri och luftvärn torde förband ur armén, låt vara i mindre utsträckning, böra vara i beredskapstillstånd åtminstone under vissa tider av året. Den relativt stora skillnad mellan krigsfot och fredsfot, som bland annat av kvantitetsskäl måste förefinnas vid armén, nödvändiggör emellertid, att frågan om beredskapens ordnande här måste särskilt uppmärksammas, liksom den också blir mera komplicerad. I enlighet med de föreliggande förslagen måste åtgärderna till höjande av arméns per-

sonella beredskap i främsta rummet syfta till att under så stor del av året som möjligt hava organiserade och övade ett visst antal fältstarka förband, vilka utan den vidlyftiga apparat, som ett partiellt sättande av armén på krigsfot innebär, kunna på en relativt kort tid vara stridsfärdiga. Jag föreslår därför, att vid vissa av våra infanteriregementen skola bildas särskilda beredskapsförband. Genom särskilda organisatoriska åtgärder, innebärande ett utnyttjande för ändamålet av de värnpliktiga även från andra förband, kommer den eftersträfvade beredskapen vid beredskapsregementena att kunna uppehållas under en relativt stor del av året och särskilt under de tider, som allmänt anses mest riskfyllda. För att kunna genomföra denna beredskap utan att mera nämnvärt störa utbildningsarbetets fortgång inom armén har det emellertid befunnits nödvändigt att föreslå införande av skyldighet för värnpliktiga tillhörande vissa årsklasser att fullgöra en särskild beredskapsövning om trettio dagar. Detta innebär givetvis en ökning av övningstiden för dessa värnpliktiga. Eftersom beredskapsövningen sammanhänger med den av nuvarande tidsläge framtvingade försvarsberedskapen, kan den dock betecknas såsom en provisorisk anordning. Vid övriga truppslag än infanteriet föreslås beredskapsåtgärder av i huvudsak motsvarande innebörd.

Genom nu antydda åtgärder vinnes en beredskap för arméns vidkommande av i huvudsak samma styrka som den av de militära myndigheterna föreslagna. Ett något sämre beredskapstillstånd inträder dock under tiden 15 juni—15 juli. Med hänsyn till att dels sommarlinjens rekryter vid nämnda tid hava två månaders utbildning bakom sig och dels vid respektive infanteriregementen just då finnes en relativt stor kontingent »underbefäl och fackmän», vilken undergått full soldatutbildning, anser jag emellertid att särskilda åtgärder av beredskapsnatur icke äro nödvändiga under förvarande tid.

Nämnda skillnad i beredskapens anordnande under tiden 15 juni—15 juli i jämförelse med de militära myndigheternas förslag sammanhänger därmed, att jag icke anser mig kunna tillstyrka att övningstiden — utöver beredskapsövningen — ökas med ytterligare 30 dagar. Sistnämnda förslags sammanhang med försvarsberedskapen i egentlig bemärkelse är, såsom framgår av det sagda, dock ganska svagt. I stället får det ses i sammanhang med de meningsskiljaktigheter rörande övningstidens längd, som kommo till uttryck redan i samband med införandet av 1936 års härordning. Avgöranden i denna fråga träffades då. Det torde knappast med fog kunna göras gällande, att sedan nämnda tid sådana förskjutningar inträffat militärtekniskt eller militärpolitiskt, som föranlett ett nytt läge för denna fråga. En generell förlängd övningstid medför dessutom åtskilliga konsekvenser, som icke äro tillräckligt belysta. Med hänsyn härtill och då de av mig förordade åtgärderna även innesluta en provisorisk förlängning av övningstiden i form av beredskapsövning, torde en ytterligare förlängning av övningstiden icke nu böra beslutas.

Att nu formligen besluta den s. k. kategoriklyvningens upphävande synes

mig icke innebära några praktiska fördelar. Dels kommer vid ett godtagande av de förslag, som av mig här förordas, för övning under år 1940 en stor del av den s. k. ersättningsreserven att antingen överföras till linjetjänst eller inkallas till vapentjänst, varvid jag förutsätter, att i sistnämnda fall även 30 dagars beredskapsövning får uttagas. Motsvarande förhållanden torde komma att föreligga, så länge särskild försvarsberedskap påfordras. Dels nedgår, såsom ock påpekats, inom få år värnpliktskontingenten så mycket, att ersättningsreserven av sig själv upphör att finnas. Det synes mig därför lämpligt, att de mera vittgående förändringar av värnpliktslagen, som torde bliva erforderliga, få förberedas ytterligare, innan beslut därom fattas.

Av chefen för armén har vidare föreslagits, att vissa äldre årsklasser skulle inkallas till beredskapsövning under 1939. Denna anordning anser jag mig icke kunna tillstyrka. Det gäller här värnpliktiga, som uppnått en sådan ålder, att det för dem skulle medföra särskilda svårigheter att fullgöra en dylik tjänstgöring. Dessa svårigheter ökas ytterligare därigenom, att varseltiden för dem bleve synnerligen kort. Enligt mitt förmenande bör en uppoffring av detta slag åläggas medborgarna endast då uppenbar fara är för handen. Så kan enligt mitt sätt att se icke det nuvarande läget karakteriseras. Ske icke dessa inkallelser, medför detta, därest ej andra åtgärder vidtagas, att beredskapsförband ur armén icke finnas under försommaren detta år. Dylika förband skulle givetvis kunna skapas på samma sätt, som föreslås beträffande 1940. Då emellertid förberedelsetiden för ordnande av dylika förband redan under de närmaste månaderna komme att bli så knapp, att mycket betydande svårigheter skulle yppas, vilken form för dessa förband som än valdes, har jag icke ansett mig kunna framlägga förslag härom. Därest den utrikespolitiska situationen alltjämt kommer att vara oroande, kan Kungl. Maj:t emellertid komma att finna anledning att med stöd av §§ 28 och 36 värnpliktslagen föranstalta om att erforderlig personell beredskap är till finnandes under denna tid. Detta bör då i första hand ske på det sätt, att de värnpliktiga vid de beredskapsförband som nu finnas organiserade kvarhållas någon tid efter den hittills förutsatta utryckningstiden samt att därefter värnpliktiga ur någon äldre årsklass, i så fall sannolikt 1935 års klass, inkallas för beredskaps anordnande i en eller annan form, till dess utbildningen av årets nyinryckta värnpliktiga hunnit något så när fullbordas. Kostnaderna för dylika åtgärder torde, i den mån de äro av natur att böra normalt belasta förslagsanslag, få utgå från å riksstaten för innevarande budgetår uppförda dylika anslag och i övrigt få utgå från anslaget till oförutsedda utgifter. Riksdagens bemyndigande härtill torde nu böra inhämtas.

A r m é n.

I enlighet med vad jag förut anfört har jag som allmän förutsättning i fråga om den personella beredskapens stärkande vid armén utgått ifrån att den ordinarie tjänstgöringstiden för de värnpliktiga i princip bibehålles oförändrad, men att samtliga arméns värnpliktiga skola vara skyldiga att därutöver fullgöra en beredskapstjänstgöring — beredskapsövning — om 30 dagar, vilken övning skall förläggas till en ur beredskapssynpunkt lämplig tid. Den s. k.

kategoriklyvningen bibehålles också i princip; därutinnan sker emellertid den uppmjukningen, att erforderligt antal ersättningsreservister skall kunna åläggas att undergå utbildning i vapentjänst. I vissa fall, där särskilda organisatoriska förhållanden därtill föranleda, bör ett överförande av ersättningsreservister till utbildning i linjetjänst äga rum, varjämte den i värnpliktslagen upptagna linjekontingenten bör utökas. I övriga fall förutsättes, att karaktären av ersättningsreserv alltjämt bibehålles.

Vad först beträffar den sålunda föreslagna tjänstetidens fördelning för infanteriets värnpliktiga, förutsättes beträffande sommargruppens värnpliktiga, att de liksom nu skola fullgöra sin första tjänstgöring under tiden mitten av april—slutet av september. Dessa värnpliktiga beräknas vara användbara för beredskapstjänst efter tre månaders utbildning, alltså under tiden mitten av juli—slutet av september. Därutöver skola de liksom nu fullgöra en repetitionsövning om 25 dagar huvudsakligen i enlighet med den plan för althernings mellan olika regementen som uppgjorts. På sätt chefen för armén i sin förberörda skrivelse till chefen för försvarsstaben föreslagit skola de dessutom, där så med hänsyn till krigsberedskapen prövas nödigt, fullgöra en beredskapsövning om 30 dagar, i allmänhet under tiden 15 mars—15 juni, på olika tider vid olika regementen. Till beredskapsövning torde — till undvikande av inkallelse till beredskapsövning och repetitionsövning under ett och samma kalenderår — i allmänhet böra inkallas den yngsta av de årsklasser vid vederbörande regementen, vilka fullgjort första tjänstgöring och icke hava att under samma år fullgöra repetitionsövning.

Vid de regementen, där viss vinterutbildning är föreskriven för sommargruppen (Norrlandsregementena), torde emellertid i enlighet med vad chefen för armén föreslagit beredskapsövningen böra äga rum i omedelbar anslutning till första tjänstgöringens avslutande, d. v. s. under tiden 15 februari—15 mars. Därigenom undvikas olägenheten att för dessa värnpliktiga tillskapa ytterligare en inryckningsperiod utöver de tre, som nu finnas, varjämte fördelen av en viss beredskapsorganisation under nyssnämnda tid vinnes.

Vad beträffar vintergruppens värnpliktiga vid infanteriet torde deras första tjänstgöring 150 dagar och beredskapsövningen 30 dagar, tillhoppa 180 dagar, i allmänhet böra äga rum i en följd (med 15 dagars uppehåll) med början ungefär den 1 december och utryckning ungefär den 15 juni. De kunna då anses vara användbara för beredskapstjänst under tiden 15 mars—15 juni. Vid Norrlandsregementena torde dock inryckningen böra äga rum redan omkring den 1 november för att de värnpliktiga skola kunna vara färdiga att deltaga i dessa regementens sommargruppers vinterövning under tiden 15 februari—15 mars. Repetitionsövning i 25 dagar förutsättes skola fullgöras jämväl av nu ifrågakommande värnpliktiga enligt gällande grunder, d. v. s. under andra eller tredje året efter inskrivningsåret.

Den beredskapsorganisation vid infanteriet, som förutsättes skola uppbyggas med tillämpning av den nu angivna fördelningen av tjänstgöringstiden, torde kunna ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för armén föreslagit i sin förenämnda skrivelse till chefen för försvarsstaben. Sålunda bör vid ett vart av följande regementen, nämligen

Svea livgarde, Norra skånska infanteriregementet, Södra skånska infanteriregementet, Hälsinge regemente och Gotlands infanteriregemente, ett beredskapsförband finnas organiserat.

Vid de tre förstnämnda regementena låter sig detta för tiden den 15 mars—15 juni göra på det sätt, att vintergrupperna vid det egna regementet och två andra icke-beredskapsregementen, eventuellt förstärkta med ersättningsreservister, bilda beredskapsförbandets stomme. Inom varje sådan grupp om tre regementen organiseras den erforderliga förstärkningen genom inkallande i tre omgångar av värnpliktiga till beredskapsövning. Vid början av de två omgångar, då beredskapsregementet självt icke helt ombesörjer beredskapen, sker sammandragning under några dagar till detta regemente i och för förbandets organisation och samövande m. m. I övrigt sker förläggningen vid respektive stamregementen.

Vid Hälsinge regemente måste av organisatoriska skäl beredskapsförbandets stomme under tiden 15 mars—15 maj utgöras av vintergrupperna från vissa norrländska regementen samt Värmlands regemente, vilka sammandragas till tjänstgöring vid beredskapsregementet. Förstärkningen under denna tid sker genom inkallelse till beredskapsövning av värnpliktiga från andra håll. För tiden 15 maj—15 juni, då vintergrupp icke finnes i tjänst vid Norrlandsregementena, kan beredskapen ordnas genom att vissa sydliga regementens beredskapsövningar under denna tid förläggas till Hälsinge regemente och förstärkas med beredskapstjänstgörande värnpliktiga från övningskompanier m. fl.

Vid Gotlands infanteriregemente förutsättes för tiden 15 mars—15 juni den egna vintergruppen skola bilda beredskapsförbandets stomme. Förstärkningen sker genom att beredskapsövning från det egna regementet jämte två andra regementen i tur och ordning äger rum vid beredskapsregementet.

För tiden 15 juli—30 september tages vid samtliga beredskapsregementena den egna i tjänstgöring varande somargruppen i anspråk för beredskapsförbandens organisation. Vid Gotlands infanteriregemente måste dock härför en förstärkning ske med omkring 220 ersättningsreservister.

Vid Norrbottens regemente torde liksom under innevarande år ett skyttekompani böra organiseras som beredskapsförband genom inkallande av ersättningsreservister under tiden den 1 februari—1 augusti.

Med den sålunda skisserade organisationen, vilken naturligen kan tänkas till sina detaljer bliva annorlunda utformad, kommer som jag förut anfört en lucka att finnas i beredskapen under tiden 15 juni—15 juli vid beredskapsregementena. På redan anförda skäl läser emellertid detta förhållande icke vara förenat med alltför stora olägenheter. Dessutom kan väl tänkas, att det kan befinnas lämpligt att något minska denna lucka genom att göra någon kortare tids uppehåll mellan de tre tjänstgöringsomgångarna på våren. Till denna fråga torde icke i detta sammanhang ståndpunkt behöva fattas.

Den anordning av beredskapen, som i det föregående upplagts, torde till att börja med böra beslutas till genomförande under budgetåret 1939/40. Erforderliga åtgärder för tiden därefter torde böra föreläggas 1940 års riksdag för bedömande.

Vad beträffar de årsklasser, på vilka de nya föreskrifterna behöva göras tillämpliga för att tillgodose beredskapskravet redan under år 1940, lär det bli nödvändigt att i viss mån för ändamålet taga i anspråk delar av 1936 års klass, detta för att kunna undvika att pålägga vissa värnpliktiga beredskapsövning och repetitionsövning under samma kalenderår. Beredskapsövningen torde därför böra kunna påläggas till och med fjärde året efter inskrivningsåret. Under år 1940 böra såväl vinter- som sommargrupperna av de årsklasser, som sålunda kunna komma i fråga, kunna inkallas till beredskapsövnings fullgörande. Därigenom kan behovet av ersättningsreservister för förstärkande av vintergrupperna något hållas nere under nämnda år.

Vad därefter beträffar tjänstgöringen vid artilleriet utom luftvärnet förutsättes denna för sommargruppens värnpliktiga äga rum enligt nu gällande grunder, varigenom de värnpliktiga i samma mån som vid infanteriet kunna beräknas vara användbara till beredskapstjänst under tiden 15 juli—30 september. Året efter första tjänstgöringens avslutande (andra året efter inskrivningsåret) fullgöres beredskapsövning om 30 dagar i överensstämmelse med chefens för armén förutnämnda förslag. Vid vissa regementen torde beredskapsövningen komma att fullgöras såsom vintertruppövning eller extra repetitionsövning. Den ordinarie repetitionsövningen kommer i allmänhet att fullgöras under tredje året efter inskrivningsåret.

I fråga om vintergruppens värnpliktiga vid artilleriet utom luftvärnet förutsättes, att första tjänstgöringen 170 dagar och beredskapsövningen 30 dagar, tillhoppa 200 dagar, skola fullgöras i en följd vid de tre regementena på fastlandet, vilka skola bilda beredskapsförband, nämligen Svea artilleriregemente, Wendes artilleriregemente och Smålands arméartilleriregemente. Den ungefärliga tjänstgöringstiden torde vid dessa regementen komma att bli 15 november—15 juni. Vid Gotlands artillerikår, som också förutsättes skola bilda beredskapsförband, torde vintergruppens hela tjänstgöring (230 dagar inklusive beredskapsövningen) böra fullgöras i en följd med början ungefär den 15 oktober. Vid övriga artilleritruppförband torde första tjänstgöringen böra fullgöras under den ungefärliga tiden 1 oktober—1 april och beredskapsövningen fullgöras i anslutning till sommargruppens beredskapsövning.

Vad beträffar beredskapsorganisationen vid artilleriet utom luftvärnet avses fältstarka beredskapsförband skola kunna upprättas vid Svea artilleriregemente, Wendes artilleriregemente, Smålands arméartilleriregemente och Gotlands artillerikår. Vid de tre förstnämnda regementena ordnas denna beredskap för tiden 15 mars—15 juni med den egna i tjänst varande vintergruppen såsom stomme, förstärkt med föregående års egna sommargrupp, vilken under denna tid fullgör beredskapsövning i 30 dagar i tre omgångar. Vintergruppen förstärkes dessutom i erforderlig mån med ersättningsreservister. Vid Gotlands artillerikår organiseras beredskapsförbanden under nämnda tid med den egna vintergruppen, förstärkt med ersättningsreservister. För tiden 15 juli—30 september organiseras beredskapsförbanden med vederbörande truppförbands egna sommargrupp, därvid dock Gotlands artillerikårs kontingent måste ökas med omkring 50 man.

Vidkommande därefter luftvärnsartilleriet har en ingående undersökning verkställd rörande möjligheterna att organisera beredskaps-tjänsten på basis av tre särskilda inkallelseomgångar värnpliktiga. Därvid skulle en omgång utgöras av den nuvarande linjekontingenten och de övriga två omgångarna utgöras av ersättningsreservister. Utredningen har emellertid givit vid handen, att denna tanke av organisatoriska skäl måste övergivas.

Emellertid har en utökning av luftvärnsartilleriets årliga värnpliktskontingent till 1,400 man ansetts nödvändig ur mobiliseringssynpunkt. Med denna förutsättning hava möjligheterna undersökts för att med nämnda kontingent, uppdelad på två inkallelseomgångar, organisera den önskvärda beredskapen. De värnpliktigas tjänstgöringsförhållanden skulle enligt denna undersökning bli följande. En sommargrupp och en vintergrupp om vardera 620 man organiseras i enlighet med chefens för armén förenämnda förslag. Dessutom organiseras en utbildningsgrupp om 200 man, avsedd utslutande för fältluftvärnstjänst. Samtliga tjänstgöringsgrupper fullgöra första tjänstgöring och beredskapsövning med 200 dagar i en följd, sommargruppen under tiden 1 april—31 oktober, vintergruppen under tiden 1 december—30 juni och gruppen för fältluftvärnstjänst under tiden 1 mars—30 september. Samtliga värnpliktiga fullgöra repetitionsövning under augusti eller september ett följande år.

För att snabbt kunna tillgodose mobiliseringsbehovet är emellertid för åren 1940 och 1941 en ytterligare ökad värnpliktskontingent önskvärd. Denna ökning torde under dessa år i viss mån kunna tillgodoses genom att den kontingent, som enligt det anförda är avsedd för utbildning utslutande i fältluftvärnstjänst, tillfälligt utökas med ersättningsreservister.

Vad beträffar själva beredskapsorganisationen vid luftvärnsartilleriet förutsättes denna i princip äga rum i enlighet med chefens för armén förutnämnda förslag. Emellertid finner jag mig som jag förut anfört icke kunna, i varje fall för närvarande, tillstyrka upprättande av ett nytt självständigt luftvärnsförband i Stockholm. För ifrågakarande ändamål torde i stället böra anordnas ett särskilt detachement ur Östgöta luftvärnsregemente, i organisatoriskt hänseende anknutet till Svea artilleriregemente.

De beredskapsförband ur luftvärnsartilleriet, som avses skola organiseras, utgöras av vissa fältstarka luftvärnsförband inom södra, östra och västra militärområdena samt inom övre Norrlands militärområde.

Utbildningen av beredskapsförbandens värnpliktiga vid luftvärnsartilleriet kan i stort sett äga rum enligt följande ordning: Utbildningen av de för västra och södra militärområdena avsedda beredskapsförbanden äger rum vid Karlsborgs och Östgöta luftvärnsregemente. Därstädes äger också utbildningen rum för andra omgångens beredskaps-tjänstgöring för förbanden inom östra och övre Norrlands militärområden. Utbildningen av första omgångens värnpliktiga för sistnämnda två militärområden förlägges däremot till detachementet i Stockholm. Bemanningen av beredskapsförbanden för östra militärområdet förlägges till Stockholmsdetachementet, medan bemanningen för övriga beredskapsförband förlägges till särskilda detachement i Göteborg, Kristianstad och Boden.

Vad beträffar övriga arméns truppslag än de nu nämnda förutsätter jag, att utbildningen vid truppslag med 175 dagars tjänstgöringstid organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om infanteriet och vid truppslag med 200 dagars tjänstgöringstid enligt de grunder, som angivits beträffande artilleriet utom luftvärnet.

Det här angivna systemet för ökande av arméns personella beredskap förutsätter en utökning av antalet värnpliktiga vid armén med 1,870 man. Under år 1940 kan dock detta behov minskas genom inkallande av ett större antal värnpliktiga av äldre årsklasser till beredskapsövning än som senare blir möjligt, därest beredskap skall ordnas under en följd av år. Behovet av värnpliktiga utöver nuvarande antal under år 1940 kan i enlighet därmed minskas till 1,380, fördelade med 440 vid infanteriet, 240 vid artilleriet utom luftvärnsartilleriet samt 700 vid luftvärnsartilleriet. Då utökningen av luftvärnsartilleriets värnpliktiga liksom ock den föreslagna ökningen med 50 man av Gotlands artillerikårs värnpliktskontingent förutsattes bli erforderlig för några år framåt, har föreslagits, att arméns värnpliktskontingent i linjetjänst skulle utökas med sammanlagt 750 man. Härtill vill jag lämna min anslutning och föreslår fördenskull i annat sammanhang denna dag sådan ändring i värnpliktslagen, att nämnda utökning av antalet linjetjänstare möjliggöres. Då jag nämligen utgår ifrån att det inom ett fåtal år blir nödvändigt att på grund av de minskande årsklasserna omarbета värnpliktslagens bestämmelser om kontingenternas storlek, har jag icke ansett en dylik åtgärd stå i strid med min tidigare uttalade uppfattning, att större förändringar härutinnan nu böra undvikas. Ej heller kan en blivande revision av dessa bestämmelser anses föregripas av en dylik åtgärd. För att så snabbt som möjligt kunna genomföra den avsedda förstärkningen kommer jag även att i annat sammanhang föreslå en lagbestämmelse av innehåll, att 750 av de värnpliktiga, som redan undergått inskrivning under år 1938 eller 1939 och därvid uttagits till ersättningsreservister, skola kunna omföras och tilldelas armén i linjetjänst.

Det föreslagna beredskapssystemet för armén förutsätter även genomförande av vissa organisatoriska förändringar ävensom vissa kaderökningar. Sålunda erfordras, såsom jag redan antytt, organisering av vissa särskilda detachement vid luftvärnsartilleriet, nämligen dels ur Karlsborgs luftvärnsregemente ett detachement i Göteborg, anknutet till Göta artilleriregemente, dels ock ur Östgöta luftvärnsregemente ett detachement i Stockholm, anknutet till Svea artilleriregemente, ett detachement i Kristianstad, anknutet till Wendes artilleriregemente, samt ett detachement i Boden, anknutet till Bodens artilleriregemente.

För beredskapstjänstens planläggning och ledning har chefen för armén ansett nödvändigt att särskild personal är till finnandes inom de högre truppförband, som skola handhava denna ledning. Chefen för armén har fördenskull föreslagit, att vid en var av I, II och IV. arméfördelningarnas staber samt vid militärbefälet på Gotland skulle inrättas en särskild regements-officersbeställning för en »beredskapsofficer». Dessa befattningar borde till-

sättas på förordnande i syfte att underlätta befattningarnas indragande, då beredskap icke längre vore erforderlig. Med hänsyn till de krav, som måste ställas på dessa befattningshavare, borde de enligt chefens för armén mening vara överstelöjtnanter.

Med biträdande av vad chefen för armén sålunda föreslagit ämnar jag vid behandling i annat sammanhang denna dag av frågan om arméns avlöningsanslag föreslå, att å staten för arméfördelningsstaberna m. m. för nu angivna ändamål upptagas fyra överstelöjtnantsbeställningar, avsedda att tillsättas på förordnande med ett arvode motsvarande lön i lönegraden Oa 5 i det föreslagna nya avlöningsreglementet.

Chefen för armén har vidare anfört, att ett begränsat antal fast anställt underbefäl vore oundgängligen erforderligt för organiserandet av de föreslagna beredskapsförbanden vid infanteriet. Då dessa underbefäl icke kunde avstås från den samtidigt pågående soldatutbildningen, måste infanteriregementenas stater utvidgas med ett antal furirsbeställningar, som icke kunde sättas lägre än 3 per regemente. Därigenom skulle för varje beredskapsförband kunna beräknas 9 fast anställda furirer, vilket måste anses som ett absolut minimum.

I anslutning till vad chefen för armén sålunda anfört kommer jag att vid framläggandet av förslagen till arméns personalstater för nästkommande budgetår föreslå, att för ifrågavarande ändamål vid varje infanteriförband upptagas 3 furirsbeställningar utöver det antal, som eljest skulle hava kommit i fråga. — Underbefälsbehovet i övrigt vid beredskapsförbanden förutsätter jag skola tillgodoses genom att vederbörlig årsgrupp av studenter och likställda samt underbefäl och fackmän fullgöra beredskapsövning samtidigt med övriga värnpliktiga.

För tillgodoseende av det ökade befälsbehovet vid artilleriet utom luftvärnet har chefen för armén ansett nödvändigt, att artilleriförbandens stamkadrer utökas med sammanlagt följande personal: 6 kaptener, 9 löjtnanter, 4 styckjunkare, 7 sergearter, 50 furirer, 49 konstaplar och 50 volontärer. Jag har efter prövning av denna framställning kommit till den uppfattningen, att en dylik kaderökning vid artilleriet är i hög grad önskvärd och att den samma bör snarast möjligt genomföras. Då en gjord undersökning utvisar, att den föreslagna utökningen torde kunna genomföras redan under budgetåret 1939/40, kommer jag att vid behandlingen av frågan om arméns personalstater föreslå, att artilleriets stater utökas med det av chefen för armén föreslagna antalet beställningar med fördelning på de olika fredsförbanden enligt grunder, som av chefen för arméstaben angivits i en i ärendet avgiven skrivelse av den 17 mars 1939.

Vad slutligen beträffar luftvärnsartilleriet har chefen för armén angivit vissa kaderökningar, vilka betingades av tillkomsten av de förut omfördälda detachementen. Efter viss reducering har behovet av kaderökningen för luftvärnsartilleriet utöver de i försvarsbeslutet beräknade kadrerna vid fullt uppsatt vapen i anledning av de av mig föreslagna åtgärderna uppgivits till 1 överstelöjtnant, 1 major, 6 kaptener, 11 löjtnanter, 5 fänrikar, 8 styckjunkare,

13 serjeanter, 41 furirer, 41 konstaplar och 78 volontärer. Emellertid har tillika uppgivits, att av denna utökning för nästa budgetår kunde erhållas allenast 1 överstelöjtnant, 1 major, 3 fänrikar och 78 volontärer, vilka således skulle tillkomma utöver den för nästa budgetår planenligt fortgående ökningen.

För min del anser jag mig — utan att nu taga ställning till den föreslagna utökningen av luftvärnsartilleriets kadrer vid fullt uppsatt vapen — böra tillstyrka, att luftvärnsartilleriets stater för budgetåret 1939/40 utökas med följande beställningar utöver den planenliga ökningen, nämligen 1 överstelöjtnant, avsedd för detachementet i Stockholm, 1 kapten, 3 fänrikar och 78 volontärer. Förslag härom kommer jag således att framlägga i samband med behandlingen av propositionen om avlöningsanslagen för nästkommande budgetår.

Förutom genom de sålunda föreslagna kaderökningarna torde det genom beredskapsåtgärderna uppkommande befälsbehovet få tillgodoses genom att personal på övergångsstat, reservstat och i reserven inkallas till fullgörande — förutom av obligatorisk tjänstgöring — av frivillig tjänstgöring i erforderlig utsträckning.

Vad slutligen beträffar kostnaderna för de åtgärder, som sålunda föreslås för arméns vidkommande, kunna dessa för budgetåret 1939/40 beräknas till sammanlagt omkring 6,110,000 kronor. Av detta belopp beräknas ungefär 580,000 kronor åbelöpa de föreslagna kaderökningarna. Återstoden belöper på kostnader för den ökade värnpliktskontingenten, den föreslagna beredskaps-tjänstgöringen, inkallelse av reservbefäl m. m. Fördelningen av sistnämnda kostnader på de särskilda riksstatsanslagen har gjorts till föremål för en särskild undersökning, till vars resultat jag sedermera vill återkomma.

Marinen: Flottan.

De åtgärder till försvarsberedskapens förstärkande vid flottan, som jag på grundval av de föreliggande utredningarna vill föreslå, syfta i huvudsak till ernående av förbättringar i två hänseenden, nämligen dels i fråga om de i fredstid rustade fartygens antal och dels i fråga om fartygsbesättningarnas kontinuitet.

I fråga om de rustade fartygens antal vill jag erinra om att enligt den rustningsplan som lades till grund för 1936 års försvarsbeslut i detta avseende, bland andra följande fartyg skulle vara rustade under sommarhalvåret, nämligen 2 nyare och 1 äldre pansarskepp, flygplankryssaren Gotland, minkryssaren Clas Fleming, 4 nyare jagare, 6 nyare och 1 äldre vedettbåtar. Under vinterhalvåret skulle bland andra följande fartyg vara rustade: 2 nyare pansarskepp, flygplankryssaren Gotland, 4 nyare jagare samt 5 undervattensbåtar. I försvarsbeslutet framhölls emellertid, att denna plan ej borde hindra, att, då så ur övningssynpunkt kunde befinnas lämpligt och möjligt, större antal fartyg av ett visst fartygsslag rustades på bekostnad av andra fartygs rustning, varigenom fartygsrustningarna kunde olika år variera på ändamålsenligaste sätt, givetvis inom ramen av anvisade anslag.

Chefen för försvarsstaben har i förevarande ärende (Utredning II) fram-

hållit, att enligt hans uppfattning de nuvarande begränsade fartygsrustningarna icke vore tillräckliga för den erforderliga marina beredskapen i fråga om neutralitets- och kuppskydd. Det borde eftersträvas, att så stor del som möjligt av för 1. linjen (kustflottan) avsedda fartyg ständigt vore rustad och övad i fredstid. Av kustflottans fartyg vore för närvarande rustade 2 pansarskepp, flygplankryssaren Gotland, 3 jagare och 5 undervattensbåtar. Härtill komme i slutet av april 1 jagare, 1 undervattensbåt samt 3 nyare och 3 äldre vedettbåtar. Det vore ur beredskapssynpunkt önskvärt, att samtliga tre nyare pansarskepp hölles rustade året runt. Med hänsyn till vissa planerade arbeten å pansarskeppet Sverige kunde detta önskemål dock icke utan stora olägenheter tillgodoses under de närmaste åren. Minkryssaren Clas Fleming, som enligt nu gällande plan skall vara rustad under sommarhalvåret, borde ur beredskapssynpunkt vara rustad även under vinterhalvåret. Med hänsyn till översyn, reparationer m. m. kunde rustandet av samtliga 8 nyare jagare icke låta sig göra. Däremot vore ur beredskapssynpunkt en ökning av det under sommarhalvåret rustade antalet jagare med 2 till 6 önskvärd och möjlig. Slutligen borde, för att kunna hålla en viss minsvepningsberedskap för kustflottans räkning även under vinterhalvåret, minst 2 nyare vedettbåtar hållas rustade under denna del av året. Som tillägg till den i 1936 års försvarsbeslut upptagna rustningsplanen föreslogs sålunda: under s o m m a r h a l v - å r e t 2 nyare jagare och under v i n t e r h a l v å r e t 1 minkryssare och 2 nyare vedettbåtar. Den föreslagna ökningen ansågs kunna ske successivt från och med hösten 1939.

Den utökning av gällande rustningsplaner för flottans fartyg, som sålunda föreslagits, anser även jag vara av stor betydelse för stärkande av den försvarsberedskap, som det särskilt ankommer på flottan att upprätthålla. Jag ansluter mig därför till det föreliggande förslaget om utvidgning av den gällande rustningsplanen.

Med rustningsplanen för flottans fartyg sammanhänger i viss mån den depåorganisation som genomfördes genom 1936 års försvarsbeslut och som innebär, att vissa fartyg, ehuru icke direkt rustade för expedition, hållas under vård och försedda med viss starkt reducerad bemanning. Dylika depåorganisationer finnas anordnade i Stockholm, Karlskrona och Göteborg. I sin nuvarande omfattning möjliggör organisationen utsändande av en jagare och en undervattensbåt från vardera depån i Stockholm, Karlskrona och Göteborg samt två minsvepare från en var av de två sistnämnda depåerna.

Chefen för försvarsstaben har i Utredning II anfört, att en utökning av de nuvarande depåorganisationerna syntes nödvändig för att vissa av de behov, som omedelbart göra sig gällande vid en uppkommande stormaktskonflikt, skulle kunna tillgodoses. Chefen för försvarsstaben föresloge fördenskull, att till fartygsdepån i Stockholm förlades ett äldre pansarskepp med viss besättning samt att personaltillgången vid Stockholms, Karlskrona och Göteborgs örlogsdepåer i övrigt utökades, så att reducerade fartygsbesättningar kunde avses för sammanlagt 5 jagare i stället för 3, 4 undervattensbåtar i stället för 3 samt 8 minsvepare och vedettbåtar i stället för 4. Genom denna utökning,

som i större utsträckning berörde fartygsmaterielens beredskap än personalens, ökades möjligheterna att snabbt rusta de delar av kustflottan, som icke vore fullbemannade i fred, och därjämte de viktigaste delarna av lokalstyrkorna.

Det förslag till utökning av fartygsdepåerna i Stockholm, Karlskrona och Göteborg, som sålunda framlagts, synes mig innebära en i förhållande till sin avsevärda effektivitet enkel och relativt litet kostsam åtgärd för ökande av flottans krigsberedskap. Jag finner mig därför böra lämna förslaget min anslutning. Även de förevarande åtgärderna lära kunna successivt genomföras från och med hösten 1939.

För att kunna åstadkomma de utvidgningar av rustningsplanen och depåsystemet som sålunda ifrågasättas erfordras en icke obetydlig utökning av flottans stamkadrer. Beräkningar härutinnan hava utförts inom marininstaben. Vid dessa beräkningar har hänsyn tagits till att en viss ehuru begränsad tillgång på reservofficerare finnes. Det antal underofficerare, flaggkorpraler och meniga, som nu handhar på sjöexpedition icke varande fartyg, har reducerats i den mån fartygen enligt föreliggande förslag beräknas utgå på expedition eller förläggas i depå. Skolorna hava vidare beräknats inskränkta till det minsta möjliga. Den kaderökning, som föreslås, har av chefen för marinen betecknats såsom ett minimum för att möjliggöra ökningen av fartygsrustningarna. Den har också begränsats till vad som anses kunna genomföras under de närmaste åren.

Den ökning av flottans stamkadrer, som sålunda föreslagits, uppgår till sammanlagt 29 sjöofficerare, 2 mariningenjörer, 2 intendenturofficerare, 95 underofficerare och flaggkorpraler samt 400 korpraler och meniga.

Den föreslagna ökningen bör enligt chefens för marinen beräkningar äga rum enligt följande plan.

	Ökning under budgetår				
	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44
<i>Officerare:</i>					
Kommendör	1	—	—	—	—
Kommendörkapten 2. gr.	—	1	—	—	—
Kaptener	5	2	2	2	—
Subalternofficerare	6	3	4	3	—
<i>Mariningenjörer 2. gr.</i>	—	—	1	1	—
<i>Intendenturofficerare (löjtnanter)</i>	1	1	—	—	—
<i>Underofficerare och flaggkorpraler:</i>					
Flaggunderofficerare	2	6	6	5	4
Underofficerare 2. gr.	6	9	9	9	9
Flaggkorpraler	7	6	6	6	5
<i>Korpraler</i>	38	37	38	37	—
<i>Meniga</i>	62	63	62	63	—

Det torde böra framhållas, att de kaderökningar, som enligt den intagna planen böra äga rum under budgetåret 1939/40, till största delen sammanfalla

med de kaderökningar för flottan, som föreslagits i marinförvaltningens skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40.

För egen del finner jag mig — utan att därmed taga definitiv ståndpunkt till kaderökningsförslaget i vad avser senare budgetår — böra tillstyrka, att de enligt planen för nästkommande budgetår upptagna kaderökningarna för flottan komma till stånd. Vid behandlingen av propositionen angående försvarsväsendets avlöningsanslag kommer jag sålunda att föreslå, att flottans stater för nästkommande budgetår utökas med 1 kommendör, 5 kapten, 6 löjtnanter, 2 flaggunderofficerare, 6 underofficerare av 2. graden, 7 flaggkorpraler, 38 korpraler och 62 meniga ävensom att marinintendenturkåren utökas med 1 löjtnantsbeställning.

Beträffande frågan om kontinuiteten i fartygsbesättningarna vill jag erinra om att tjänstgöringstiden för flottans värnpliktiga i linjetjänst för närvarande är 200 dagar. Denna tid utnyttjas på så sätt, att de värnpliktiga uppdelas på två omgångar, vilka fullgöra sin tjänstgöring i en följd, den ena omgången med inryckning omkring den 1 februari och den andra omgången med inryckning omkring den 14 juli. Omgångarna komma således att överskjuta varandra under tiden den 14 juli—den 22 augusti. Systemet medför som förut påpekats den påtagliga olägenheten, att de värnpliktiga ombord måste utbytas mitt under den pågående sommarövningsperioden, något som i sin tur medför en bestämd nedgång i försvarsberedskapen vid denna tid.

För att råda bot för denna olägenhet har chefen för försvarsstaben i Utredning III, på grundval av en av chefen för marinen gjord utredning, föreslagit, att tjänstgöringstiden för de flottans värnpliktiga, vilka äro inskrivna vid sjömanshus, de värnpliktiga i »allmän tjänst», skall utökas från nuvarande 200 dagar till 340 dagar. Denna tid skulle utnyttjas på så sätt, att inryckning sker omkring den 12 januari och utryckning omkring den 17 december samma år. Därigenom skulle de nyssberörda olägenheterna i tjänstgörings- och beredskapshänseende bortfalla.

Som jag redan förut anfört har jag funnit så starka skäl föreligga för den sålunda föreslagna utsträckningen av tjänstgöringstiden för de värnpliktiga i allmän tjänst, att jag vill föreslå dess genomförande snarast möjligt. Den första årsklass, på vilken den nya ordningen helt kan bliva tillämplig, är 1939 års klass, som sålunda bör fullgöra sin tjänstgöring under tiden 12 januari—17 december 1940. Då enligt nu gällande planer en del av 1939 års klass skulle hava inryckt redan den 14 juli 1939 för att avlösa de värnpliktiga, som ryckt in den 1 februari 1939, måste emellertid för innevarande år vissa åtgärder av övergångsnatur tillgripas. En utväg vore naturligen att föreskriva, att de värnpliktiga i allmän tjänst, vilka ryckt in den 1 februari i år, skulle erhålla sin tjänstgöring förlängd till den 17 december; på så sätt skulle det föreslagna nya systemet komma helt i tillämpning redan under detta kalenderår. En sådan åtgärd kan emellertid synas innebära en obillighet gentemot dessa värnpliktiga. Skall man så snart som möjligt undanröja olägen-

heten med kontingentbyte mitt under övningsperioden, lärer man å andra sidan knappast kunna undgå att påfordra en viss förlängning av de nyss omnämnda värnpliktigas tjänstgöringstid. Denna förlängning torde emellertid kunna begränsas till 60 dagar, vilket innebär, att deras utryckningstid skulle framflyttas från den 22 augusti till den 21 oktober. Därigenom skulle kustflottans övningar under sommarperioden kunna fortgå relativt ostörda. Med hänsyn till det stora intresset av att så kan ske finner jag mig sålunda böra tillstyrka, att såsom en övergångsåtgärd tjänstgöringstiden för de värnpliktiga i allmän tjänst, vilkas tjänstgöring tagit sin början den 1 februari 1939, utsträcker med 60 dagar till 260 dagar. Till de lagändringar, vilka betingas av de sålunda föreslagna åtgärderna, återkommer jag i annat sammanhang. Därvid kommer jag också att föreslå, att dessa värnpliktiga skola befrias från skyldigheten att fullgöra landstormsövning.

På grund av den sålunda föreslagna omläggningen av värnpliktssystemet vid flottan kan framdeles, d. v. s. från och med inskrivningen av 1940 års klass, antalet värnpliktiga i linjetjänst vid flottan minskas med 250 man, vilken minskning således kommer att inverka på tilldelningen till flottan av antalet värnpliktiga i sjö- och stationstjänst.

Genom det nu föreslagna nya systemet för värnpliktstjänstgöringen vid flottan uppstår emellertid en viss lucka i värnpliktsberedskapen från och med den 21 oktober 1939. Denna lucka kan emellertid på ett något så när tillfredsställande sätt fyllas genom att enligt en särskild plan omlägga tjänstgöringen för de marinen tilldelade värnpliktiga i sjö- och stationstjänst av årsklass 1939 ävensom genom utnyttjande av marinen tilldelade ersättningsreservister.

I fråga om penningbidraget till de värnpliktiga vid flottan, som sålunda föreslås skola erhålla en förlängd tjänstgöringstid, har chefen för marinen i ärendet föreslagit, att detsamma skulle från och med 211:e tjänstgöringsdagen höjas från 1 krona till 2 kronor om dagen. Chefen för marinen funne det vara med rimlighet och rättvisa förenat, att den speciella yrkeskategori, av vilken flottan här hade behov och som får påtaga sig väsentligt längre tjänstgöringstid i fred jämfört med andra värnpliktiga i linjetjänst, härför erhöle viss ekonomisk gottgörelse. Chefen för försvarsstaben har anslutit sig till de av chefen för marinen sålunda anförda synpunkterna.

För egen del finner jag det vara med billigheten överensstämmande, att de ifrågavarande värnpliktiga vid flottan, såsom av chefen för marinen föreslagits, erhålla ett förhöjt penningbidrag under den i förhållande till andra värnpliktiga förlängda tjänstgöringstiden. Med utgångspunkt från att 210 dagar är den längsta tid, under vilken enligt gällande bestämmelser vanliga värnpliktiga i linjetjänst normalt fullgöra värnpliktstjänstgöring i en följd — detta är fallet vid flygvapnet — synes det riktigt att låta det förhöjda penningbidraget utgå från och med den 211:e dagen. På sätt nu föreslagits torde penningbidraget från och med nämnda dag böra utgå med 2 kronor om dagen. Till frågan om framläggande för riksdagen av förslag härom återkommer jag i samband med anmälan av förslag till ändringar i värnpliktslagen.

Vad slutligen beträffar kostnaderna under budgetåret 1939/40 för de åt-

gärder för beredskapens höjande vid flottan, som sålunda föreslås, hava dessa beräknats till i runt tal 865,000 kronor. Av detta belopp belöpa cirka 170,000 kronor på de föreslagna kaderökningarna för nästa år. Återstoden åbelöper kostnaderna för den utökade värnpliktstiden, underhåll av de ökade manskapskadreerna, övningskostnader m. m. Till dessa kostnaders fördelning på de olika anslagen i riksstaten återkommer jag längre fram.

Marinen: Kustartilleriet.

I fråga om kustartilleriet har jag efter överbägande av de föreliggande förslagen stannat vid den uppfattningen, att ett genomförande i huvudsak av det av chefen för försvarsstaben i Utredning II framlagda förslaget innebär en lämplig och framkomlig lösning av kravet på stärkande av beredskapen vid detta vapen. Detta förslag innebär tillskapande av två tjänstgöringsomgångar för värnpliktiga i stället för som nu endast en sommarkontingent.

Antalet värnpliktiga vid kustartilleriet skulle enligt chefens för försvarsstaben förslag utökas med sammanlagt 750, av vilka 250 skulle tillföras den nuvarande sommarkontingenten och 500 skulle bilda den nya vinterkontingenten. Chefen för kustartilleriet har gjort gällande, att vinterkontingenten borde utgöra 600 man, fördelade med 200 på vart och ett av de två kustartilleriregementena och 200 på Gotlands kustartillerikår. Som en vinterkontingent av 200 man vid Gotlands kustartillerikår förutsätter tillkomsten av vissa barackbyggnader, vilka icke lära kunna färdigställas till instundande höst, finner jag mig i varje fall för närvarande böra ansluta mig till chefens för försvarsstaben förslag om en vinterkontingent på 500 man, av vilka 100 avses för tjänstgöring vid Gotlands kustartillerikår.

Då den ökning med 250 man, som sålunda föreslås för kustartilleriet sommarkontingent, läser få anses bliva erforderlig några år framåt, vill jag, med åberopande av samma synpunkter som jag givit uttryck åt i fråga om utvidgningen av arméns linjekontingent, föreslå, att kustartilleriets linjekontingent utökas med nämnda antal. Som flottans linjekontingent såsom redan nämnts samtidigt kan minskas med samma antal, blir emellertid någon ändring i värnpliktslagen i fråga om marinen tilldelade värnpliktiga i linjetjänst icke erforderlig. Däremot torde det vara lämpligt att, såsom föreslagits i fråga om utökningen av luftvärnsartilleriets linjekontingent, vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett överförande av 250 man av redan inskrivna ersättningsreservister till linjetjänst med tilldelning till kustartilleriet för tjänstgöring med den sommargrupp som bildas av 1939 års klass. Till denna fråga återkommer jag i samband med frågan om ändringar i värnpliktslagen.

De 500 värnpliktiga, som enligt förslaget skola bilda vinterkontingent vid kustartilleriet, förutsätter jag skola i varje fall tills vidare helt uttagas bland ersättningsreservister, som utbildas i vapentjänst. Dock bör en extra beredskapsövning kunna påläggas dem, så att deras sammanlagda tjänstgöringstid kommer att uppgå till 200 dagar. Beredskapstjänstgöringen skulle således komma att för dem omfatta 20 dagar.

I enlighet med vad chefen för försvarsstaben föreslagit torde även en viss

utökning av kustartilleriets stamkadrer bliva nödvändig för tillgodoseende av befälsbehovet vid beredskapsorganisationerna. Med hänsyn till den planerligt fortgående utökningen av kustartilleriets personal, torde denna extra ökning för budgetåret 1939/40 kunna inskränkas till 3 flaggkorpraler, 30 korpraler och 70 meniga. Förslag härom framlägger jag i annat sammanhang.

Kostnaderna för de i fråga om kustartilleriet föreslagna åtgärderna hava för nästkommande budgetår beräknats till omkring 595,000 kronor. Därav belöpa omkring 55,000 kronor på de föreslagna kaderökningarna. Till det återstående beloppets fördelning på vederbörliga riksstatsanslag återkommer jag längre fram.

Flygvapnet.

Beträffande flygvapnet vill jag helt ansluta mig till det föreliggande förslaget om åtgärder för den personella beredskapens stärkande. Dessa åtgärder innebära i fråga om personalkadrerna, att utöver den utökning, som eljest skulle komma i fråga, antalet meniga för budgetåret 1939/40 ökas med ytterligare 170 och antalet hantverkare med ytterligare 18. Förslag härom framlägges i sammanhang med behandlingen av propositionen om avlöningsanslagen.

Vidare innebär förslaget, att inkallelse av reservpersonal till frivillig tjänstgöring skall i avsevärd utsträckning få ske under budgetåret 1939/40. I sådant avseende föreslås, att utöver de inkallelser som eljest skolat ske löjtnanter och fänrikar i reserven få inkallas under sammanlagt 150 månader, att reservofficersaspiranter, som avancerat till sergeanter, få inkallas under sammanlagt 100 månader, samt att reservofficersaspiranter, som utnämnts till furirer, få inkallas i sammanlagt 90 månader. Till detta förslag vill jag lämna min anslutning.

För att möjliggöra en framtida förstärkning av flygvapnets officerskader vill jag dessutom föreslå, att antalet kadetter för utbildning vid 1939—1941 års kadettskola ökas från ungefär 30 till högst 45.

De av de sålunda föreslagna åtgärderna för nästa budgetår uppkommande kostnaderna beräknas uppgå till sammanlagt omkring 970,000 kronor. Härav belöpa omkring 185,000 kronor på de föreslagna kaderökningarna, medan återstoden fördelas på vederbörliga riksstatsanslag i enlighet med vad jag i det följande kommer att angiva.

Kostnadernas fördelning.

De sammanlagda kostnaderna för de åtgärder, som sålunda föreslås skola vidtagas under budgetåret 1939/40, hava beräknats till sammanlagt cirka 8,550,000 kronor, fördelade med 6,110,000 kronor på armén, 865,000 kronor på flottan, 595,000 kronor på kustartilleriet och 970,000 kronor på flygvapnet.

Av förstnämnda belopp faller ett sammanlagt belopp om cirka 1,120,000 kronor på de avlöningsanslag, rörande vilka särskild proposition denna dag föreslås skola framläggas för riksdagen.

Övriga kostnader fördela sig å vissa av de särskilda anslag, vilka i årets statsverksproposition föreslagits skola uppföras under riksstatens fjärde huvudtitel, enligt följande uppställning:

<i>Lantförsvaret.</i>		Ökning.
Anslaget till	personal i arméns reserver	kronor 120,000: —
»	» de värnpliktigas avlöning	» 775,000: —
»	» understöd åt vissa värnpliktigas familjer	» 15,000: —
»	» inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader	» 135,000: —
»	» munderingsutrustning	» 680,000: —
»	» kasern- och förplägnadsutredning	» 104,000: —
»	» remontering	» 400,000: —
»	» mathållning	» 1,000,000: —
»	» bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	» 300,000: —
»	» skrivmaterialier och expenser	» 20,000: —
»	» tryckningskostnader	» 5,000: —
»	» furagering	» 50,000: —
»	» veterinärvård	» 2,000: —
»	» undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser	» 10,000: —
»	» truppförbandens övningar	» 800,000: —
»	» sjukvård	» 65,000: —
»	» vapen och ammunition m. m.	» 700,000: —
»	» anskaffning och underhåll av motorfordon	» 200,000: —
»	» anskaffning och underhåll av ingenjörmate- riel m. m.	» 100,000: —
»	» byggnader, övningsfält och skjutbanor.....	» 50,000: —
<u>Summa kronor</u>		<u>5,531,000: —</u>

Sjöförsvaret.

Anslaget till	marinens reservpersonal	kronor 25,000: —
»	» de värnpliktigas avlöning	» 143,000: —
»	» inskrivnings-, mönstrings- och färdkostna- der m. m.	» 22,000: —
»	» mathållning	» 210,000: —
»	» beklädnad	» 110,000: —
»	» kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	» 13,000: —
»	» bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	» 35,000: —
»	» flottans krigsberedskap och övningar	» 250,000: —
»	» kustartilleriets krigsberedskap och övningar	» 200,000: —
»	» sjukvård	» 8,000: —
»	» underhåll av flottans fartyg och byggnader	» 75,000: —

Anslaget till kustartilleriets materiel m. m.	kronor	20,000:—	Ökning
» » anskaffning, underhåll och drift av sjö- försvarets motorfordon	»	3,000:—	
		<u>Summa kronor</u>	<u>1,114,000:—</u>

Flygvapnet.

Anslaget till flygvapnets reservpersonal	kronor	35,000:—	
» » de värnpliktigas avlöning och färder m. m. »	»	11,000:—	
» » mathållning	»	70,000:—	
» » intendenturmateriel	»	55,000:—	
» » bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	»	40,000:—	
» » engångskostnader för anskaffning av inten- denturmateriel	»	135,000:—	
» » flygvapnets övningar	»	235,000:—	
» » sjukvård	»	5,000:—	
» » vapen och ammunition	»	30,000:—	
» » engångskostnader för anskaffning av vapen- materiel	»	15,000:—	
» » underhåll av flygmateriel	»	145,000:—	
» » byggnader, flygfält m. m.	»	10,000:—	
		<u>Summa kronor</u>	<u>786,000:—</u>

Det sålunda ökade medelsbehovet för budgetåret 1939/40 hade jag ursprungligen, under antagande att vid tiden för förevarande propositions avlåtande anslagen under fjärde huvudtiteln redan skulle hava varit föremål för slutlig riksdagsbehandling, tänkt mig skola upptagas under ett fåtal särskilda anslag. Då emellertid, enligt vad jag erfarit, utskottsförslag ännu icke föreligga rörande anslagen under fjärde huvudtiteln för nästkommande budgetår, torde här förevarande ökade medelsbehov lämpligen böra tillgodoses på det sätt, att de i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag upptagna riksstatsanslag, som sålunda beröras av de ifrågasatta åtgärderna, höjas med ovanstående belopp; i fråga om flygvapnets anslag till flygvapnets övningar, vapen och ammunition och underhåll av flygmateriel böra emellertid vid höjningen tagas till utgångspunkt de belopp, som föreslagits i propositionen nr 113, angående ytterligare anslagsmedel för flygvapnets övningar m. m.

Övriga frågor.

I samband med de åtgärder för stärkande av den personella beredskapen, vilkas vidtagande jag sålunda vill förordna, torde jag få till behandling upptaga tvenne frågor av i viss mån hithörande natur, vilka föreligga till bedömande.

Den ena av dessa frågor avser anvisande av medel för nästkommande budgetår för anordnande av vissa sjötransportövningar,

varom chefen för försvarsstaben i skrivelse den 1 mars 1939 efter samråd med försvarsgrenscheferna gjort framställning. I nyssberörda skrivelse har chefen för försvarsstaben erinrat om att han genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1938 erhållit i uppdrag att planlägga en för armén, marinen och flygvapnet gemensam krigsövning instundande höst. Vid samlingen till övningsområdet borde för delar av den ena styrkan sjötransport anordnas. Utförandet av en sådan transport krävde ett väl inövat samarbete mellan planläggande och verkställande chefer, truppförband och myndigheter. Någon dylik övning i större skala hade icke utförts i Sverige, ehuru vissa smärre övningar av huvudsakligast transportteknisk natur ägt rum, senast i samband med transporter till fjolårets arméfälttjänstövning. Det framstode såsom en nödvändighet att snarast råda bot på de brister, som funnes i fråga om gemensam utbildning av de olika försvarsgrenarna i utförande av militär sjötransport. Utförda beräkningar hade emellertid givit vid handen, att de merkostnader, som sjötransporterna innebure, icke kunde bäras av arméns anslag till fält- och fälttjänstövningar. Överslagsberäkningar av kostnaderna för de minsta styrkor, som lämpligen kunde komma i fråga, hade givit till resultat, att merkostnaderna för anordnande av sjötransporterna icke kunde nedbringas under 75,000 kronor. Chefen för försvarsstaben har därför hemställt om ett anslagsbelopp om 75,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

För egen del finner jag mig, med hänsyn till det ur försvarsberedskaps-synpunkt viktiga spörsmål, som den ifrågasatta sjötransportövningen avser att belysa, böra tillstyrka, att särskilda medel för ändamålet anvisas å riksstaten för nästkommande budgetår. Emot det av chefen för försvarsstaben beräknade beloppet torde intet vara att erinra. Då övningen i fråga närmast är att hänföra till arméns fälttjänstövningar, synes det nämnda anslagsbeloppet lämpligast böra anvisas såsom en förstärkning av arméns anslag till fält- och fälttjänstövningar för budgetåret 1939/40. Vid anslagsbeloppets disponerande, vilket torde böra äga rum efter förslag av chefen för försvarsstaben, bör emellertid tillses, att för andra försvarsgrenar eventuellt uppkommande särskilda utgifter för ifrågavarande sjötransportövningar även bestridas från denna anslagspost. Jag finner mig således böra föreslå, att det av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under lantförsvaret upptagna reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar höjes med 75,000 kronor till 775,000 kronor.

Den andra av de frågor jag här vill beröra avser en framställning, likaledes från chefen för försvarsstaben, angående anvisande av särskilda medel för bestridande av utgifter för målflygning för arméns och marinens luftvärnsövningar. Chefen för försvarsstaben har sålunda i skrivelse den 8 mars 1939, efter samråd med försvarsgrenscheferna, anfört, att behov av målflygning förefunnes främst för luftvärnsutbildningen vid armén och marinen. Målflygningen omfattade dels målbogsering under skarpskjutningar, vilken måste utföras med krigsflygplan, och dels målflyg-

ning för riktövningar, vilken till övervägande del kunde utföras med skol- eller övningsflygplan. Behovet av flygtimmar för den ordinarie luftvärnsutbildningen under nästa budgetår hade beräknats uppgå, för armén till 2,195 timmar, därav för målbogsering med krigsflygplan 875 timmar, samt för marinen 1,670 timmar, därav för målbogsering med krigsflygplan 660 timmar. Chefen för flygvapnet hade ansett, att all denna ordinarie målflygning i princip borde utföras av flygvapnet. Med hänsyn till tillgången på personal och materiel kunde dock flygvapnet icke tillgodose hela det angivna, i förhållande till tidigare år starkt ökade behovet av målflygning, varför det syntes bliva nödvändigt att i viss begränsad omfattning anlita civil personal och materiel för målflygning i samband med riktövningar. Till dessa synpunkter ville chefen för försvarsstaben ansluta sig. — Enligt en verkställd undersökning kunde av flygvapnet utföras all målbogsering samt målflygning för riktövningar med tillsammans 695 timmar, varav 80 för marinen. Av civilflyget borde utföras målflygning för riktövningar med tillsammans 1,635 timmar, varav 930 för marinen. Kostnaderna för ett antal flygtimmar, svarande mot antalet under budgetåret 1937/38 för målflygning använda timmar, hade upptagits i flygförvaltningens anslagsäskanden för nästa budgetår. För det antal flygtimmar, som därutöver borde uttagas av flygvapnet, beräknades kostnaderna enligt en särskild specifikation uppgå till 283,000 kronor, varav 203,000 kronor för armén och 80,000 kronor för marinen. Kostnaderna för den målflygning, som borde utföras av civilflyget, beräknades till sammanlagt 128,000 kronor, därav för armén 38,000 kronor och för marinen 90,000 kronor. Chefen för försvarsstaben hemställde under hänvisning till det anförda, att för bestridande av utgifter för målflygning måtte, utöver i årets statsverksproposition för ändamålet beräknade medel, utverkas ett reservationsanslag om sammanlagt 411,000 kronor, att fördelas med 241,000 kronor på armén och 170,000 kronor på marinen.

Det förslag till tillgodoseende av det föreliggande, väsentligt ökade behovet av målflygning under luftvärnsövningar vid armén och marinen, som här av chefen för försvarsstaben framlagts, är att betrakta som ett provisorium i avvaktan på en i utsikt ställd närmare utredning från flygmyndigheterna om den framtida organisationen av målflygningen. Jag hoppas således att kunna för nästa års riksdag framlägga ett slutgiltigt förslag i denna fråga. I avvaktan härpå lärer det emellertid bliva nödvändigt att för nästa budgetår ställa särskilda medel till förfogande för ändamålet, då nämligen det antal flygtimmar som härför beräknats å flygvapnets olika anslag visat sig alltför knäppt för att tillgodose de alltmera växande kraven på detta område. Det av chefen för försvarsstaben framlagda förslaget att för nästa budgetår ställa särskilda medel till förfogande för detta ändamål finner jag mig därför böra tillstyrka. Beloppen torde i huvudsaklig anslutning till förslaget böra beräknas till 240,000 kronor för armén och 170,000 kronor för marinen. Av sistnämnda belopp beräknas cirka 55,000 kronor belöpa på flottan och cirka 115,000 kronor på kustartilleriet. Dessa belopp torde lämpligen böra ställas till förfogande på det sätt, att lantförsvarets, flottans och kustartilleriets

övningsanslag för nästa budgetår förstärkas med respektive 240,000, 55,000 och 115,000 kronor. I det förslag till höjning av dessa anslag, som jag i det följande framlägger, har jag alltså tagit hänsyn till förevarande extra anslagsbehov.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att de ytterligare kostnader för målflygning, som må bli en följd av de förut av mig föreslagna beredskapsåtgärderna vid luftvärnsartilleriet för nästa budgetår, förutsättas kunna täckas inom ramen av de av mig föreslagna höjningarna av lantförsvarets övningsanslag, vilka höjningar uppgå till sammanlagt (800,000 + 240,000 =) 1,040,000 kronor.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring i nedannämnda delar av Sina i årets statsverksproposition ävensom i propositionen nr 113 till årets riksdag framlagda förslag i fråga om anslag under riksstatens fjärde huvudtitel — föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts, vidtaga erforderliga åtgärder av organisatorisk art till förstärkande av den personella försvarsberedskapen;

dels medgiva, att de kostnader, som må uppkomma för genomförandet av en förstärkning i enlighet med vad i det föregående anförts av den personella försvarsberedskapen under innevarande budgetår, må, i den mån de äro av natur att böra normalt belasta vissa förslagsanslag, bestridas från å riksstaten för innevarande budgetår uppförda dylika anslag och i övrigt belasta anslaget till oförutsedda utgifter;

dels ock för budgetåret 1939/40 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa följande anslag, nämligen

under lantförsvaret:

till *personal i arméns reserver och personal över stat* ett *förslagsanslag* av 1,330,000 kronor;

till *de värnpliktigas avlöning* ett *förslagsanslag* av 4,175,000 kronor;

till *understöd åt vissa värnpliktigas familjer* ett *förslagsanslag* av 120,000 kronor;

till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader* ett *förslagsanslag* av 1,135,000 kronor;

till *munderingsutrustning* ett *reservationsanslag* av 6,300,000 kronor;

till *kasern- och förplägnadsutredning* ett *reservationsanslag* av 1,170,000 kronor;

till *remontering* ett *reservationsanslag* av 1,275,000 kronor;

till *mathållning* ett förslagsanslag av 10,100,000 kronor;
 till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* ett förslagsanslag av 3,650,000 kronor;
 till *skrivmaterialier och expenser* ett reservationsanslag av 700,000 kronor;
 till *tryckningskostnader* ett förslagsanslag av 115,000 kronor;
 till *furagering* ett förslagsanslag av 2,850,000 kronor;
 till *veterinärvård* ett reservationsanslag av 112,000 kronor;
 till *undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser* ett reservationsanslag av 1,060,000 kronor;
 till *truppförbandens övningar* ett reservationsanslag av 3,190,000 kronor;
 till *fält- och fälttjänstövningar* ett reservationsanslag av 775,000 kronor;
 till *sjukvård* ett reservationsanslag av 690,000 kronor;
 till *vapen och ammunition m. m.* ett reservationsanslag av 6,400,000 kronor;
 till *anskaffning och underhåll av motorfordon* ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor;
 till *anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 900,000 kronor;
 till *byggnader, övningsfält och skjutbanor* ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor;

under sjöförsvaret:

till *marinens reservpersonal* ett förslagsanslag av 315,000 kronor;
 till *de värnpliktigas avlöning* ett förslagsanslag av 685,000 kronor;
 till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.* ett förslagsanslag av 170,000 kronor;
 till *mathållning* ett förslagsanslag av 3,300,000 kronor;
 till *beklädnad* ett reservationsanslag av 1,580,000 kronor;
 till *kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.* ett reservationsanslag av 200,000 kronor;
 till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.* ett förslagsanslag av 935,000 kronor;
 till *flottans krigsberedskap och övningar* ett reservationsanslag av 5,380,000 kronor;
 till *kustartilleriets krigsberedskap och övningar* ett reservationsanslag av 960,000 kronor;
 till *sjukvård* ett reservationsanslag av 218,000 kronor;
 till *underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.* ett reservationsanslag av 6,875,000 kronor;

till kustartilleriets materiel m. m. ett reservationsanslag av 745,000 kronor;

till anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon ett reservationsanslag av 52,000 kronor;

under flygvapnet:

till flygvapnets reservpersonal ett förslagsanslag av 95,000 kronor;

till de värnpliktigas avlöning och färder m. m. ett förslagsanslag av 350,000 kronor;

till mathållning ett förslagsanslag av 950,000 kronor;

till intendenturmateriel ett reservationsanslag av 650,000 kronor;

till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. ett förslagsanslag av 390,000 kronor;

till engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel ett reservationsanslag av 1,083,000 kronor;

till flygvapnets övningar ett reservationsanslag av 4,835,000 kronor;

till sjukvård ett reservationsanslag av 60,000 kronor;

till vapen och ammunition ett reservationsanslag av 730,000 kronor;

till engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel ett reservationsanslag av 910,000 kronor;

till underhåll av flygmateriel ett reservationsanslag av 4,145,000 kronor; samt

till byggnader, flygfält m. m. ett reservationsanslag av 375,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Anders Broberg.
